

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Hana Caletková

Důsledky domácího násilí na ženách

Olomouc 2021   vedoucí práce: Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto práci napsala samostatně pod vedením pana Mgr. Martina Dominika Polínka, Ph.D. a že jsem uvedla všechny použité zdroje v seznamu literatury.

V Olomouci dne:

.....

Podpis

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat panu Mgr. Martinu Dominiku Polínkovi, Ph.D. za jeho odborné vedení bakalářské práce, příjemnou spolupráci a užitečné rady. Nadále bych ráda poděkovala paní Mgr. Haně Novákové MPH, která nám byla nápomocna při předání kontaktů, a také při komunikaci s organizacemi, které s námi spolupracovali na praktické části této bakalářské práce.

Obsah:

Obsah:	1
Úvod	3
TEORETICKÁ ČÁST	4
1. Vymezení pojmů souvisejících s domácím násilím, definice domácího násilí	5
Násilí	5
Agrese	5
Agresivita	5
Násilná osoba	5
Ohrožená osoba.....	6
Oběť	6
1.1. Vymezení a definice pojmu domácí násilí	7
2. Formy domácího násilí	8
2.1. Psychické násilí	8
2.2. Fyzické násilí.....	9
2.3. Sexuální násilí	10
2.4. Ekonomické násilí	11
2.5. Sociální násilí	11
3. Muž jako násilná osoba	12
4. Žena jako ohrožená osoba	14
5. Důsledky domácího násilí na ženách	16
5.1. Na emoční úrovni	16
5.2. Na fyzické úrovni	17
5.3. Na ekonomické úrovni	18
5.4. Na sociální úrovni	18
6. Děti jako přímí svědci domácího násilí	19
7. Syndrom CAN – syndrom týraného a zneužívaného dítěte	21
7.1. Vymezení a definice pojmu syndrom CAN	21
7.2 Základní formy syndromu CAN	21
8. Možnosti pomoci týraným ženám	25
Organizace státního sektoru	25
PRAKTICKÁ ČÁST	27
11. Kvalitativní výzkum	28
11.1 Cíl výzkumu vzhledem ke speciální pedagogice.....	29
11.2 Výběr vzorku.....	29
11.3 Etika rozhovorů.....	30
11.4 Metody sběru dat.....	30

11.5 Metody zpracování kvalitativních dat	31
11.6 Analýza dat.....	32
11.8 Výsledky kvalitativního výzkumu.....	34
12. Motivováno osobní zkušeností	38
13. Doplnující kvantitativní šetření	41
13.1 Cíl šetření	41
13.2 Předpoklady.....	41
13.3 Výběr vzorku.....	42
13.4 Etika samostatného šetření	42
13.5 Metody sběru dat.....	42
13.6 Analýza dat.....	43
14. Závěr praktické části	47
Závěr	49
Seznam použité literatury	50
Seznam zkratk a symbolů	54
Seznam obrázků	55
Seznam grafů	56
Seznam příloh:	57
Příloha č. 1	I
Domácí násilí z právního hlediska	I
Příloha č. 2	IV
Možnosti pomoci týraným ženám – Nevládní neziskové organizace	IV
Příloha č. 3	VII
Příloha č. 4	VIII
Příloha č. 5	IX
Přepis rozhovoru s matkou (respondentka č. 1)	IX
Příloha č. 6	XII
Přepis rozhovoru respondentka č. 2	XII
Příloha č. 7	XV
Dotazník pro zmapování domácího násilí	XV
Anotace	I

Úvod

Téma „Důsledky domácího násilí na ženách“, jsme si zvolili neboť, nás motivovalo z osobní zkušenosti, a to přímo v rodině a v blízkém okolí. Při zjištění ze statistik jsme zjistili, že jsou nejčteněji obětmi ženy, proto jsme se cíleně zaměřili přímo na ně. Chtěli jsme více proniknout do hloubky této problematiky, která je v současnosti více aktuální. Celá bakalářská práce je koncipována do dvou částí.

V teoretické části jsme se zaměřili na charakteristiku specifických pojmů, zejména na vymezení samotného domácího násilí, elementárních termínů a dalších témat souvisejících s naší prací. Hlavním cílem této kvalifikační práce je proniknutí k reálným případům žen, které byly týrány v domácím prostředí a zjistit tak cenné informace o důsledcích, které na ženy působily a u některých působí i v současnosti. Dílčím cílem bylo odhalit jaký zážitek ženám utkvěl nejvíce v paměti, jaké možnosti pomoci ženy volily, jak se vyrovnávaly se situací a jak i jejich děti zvládaly situaci domácího násilí.

Praktická část je rozdělena do tří částí, a to na kvalitativní výzkum, osobní zkušenost a doplňující kvantitativní šetření. Vzhledem ke speciální pedagogice jsme se zaměřili v kvalitativním výzkumu na vytvoření brožur. Jedna z brožur poslouží jako informační leták s výčtem možností, jak přistupovat k týraným ženám pro začínající speciální pedagogy. Druhá brožura je učena pro ženy, které si nejsou jisty, zdali jsou obětmi domácího násilí, nebo kam a na koho se obrátit v rámci odborné pomoci. Doplňující kvantitativní šetření doplňuje kvalitativní výzkum. Toto šetření bylo realizováno pomocí dotazníku dle předem stanovených kritérií a vyhodnoceno pomocí prostorových výsečových grafů. Dotazníky byly určeny pro sociální pracovníky organizací, kteří s námi spolupracovali na kvalitativním výzkumu. Jakožto odborní pracovníci nám mohou potvrdit nebo vyvrátit naše předem stanovené předpoklady pro doplňující kvantitativní šetření.

Byli bychom rádi, kdyby se toto téma objevovalo co nejméně a pokud situace mezi partnery dospěje až k domácímu násilí, aby se ženy neváhaly obrátit na odborníky.

TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části bakalářské práce jsme se zaměřili na základní pojmy, které jsou spojeny s tématem. Definovali jsme také formy domácího násilí, kterých je více a které se také mohou vzájemně prolínat. Ve většině případů se tyto situace začínají vyvíjet méně závažnými podobami domácího násilí, které postupně eskalují k závažnějším formám. Všechny formy domácího násilí páchané na ženách mohou mít často tragické důsledky. V dalších kapitolách se věnujeme jednoznačnému rozdělení rolí ve vztahu muž a žena, muž jako násilná osoba a žena jako osoba ohrožená. Následně jsme vymezili problematiku dětí jako svědků domácího násilí syndromu Can a možnosti pomoci týraným ženám. Prioritou naší práce jsou důsledky domácího násilí na týraných ženách, které jsou jak v teoretické, tak i praktické části komplexně popsány. Ke zmiňovaným důsledkům jsme pronikli postupně skrze prožitou osobní zkušenost s domácím násilím a doplněním z odborných publikací. Zjištěná fakta jsme ověřili v kvalitativním výzkumu na bázi individuálních polostrukturovaných rozhovorů s vybranými respondentkami.

1. Vymezení pojmů souvisejících s domácím násilím, definice domácího násilí

Nejčteněji se objevuje forma týrání mezi partnery, a to zejména v partnerských vztazích, kdy muž páchá domácí násilí na partnerce. Jak uvádí také Čírtková (2008): Zaměřujeme se na násilí mezi intimními partnery, oběťmi jsou zejména ženy. Podle statistik je násilí partnerů v praxi nejběžnější volbou policie a soudů.

Proto je i tato kapitola a také celá bakalářská práce zaměřena na domácí násilí, které je páčáno na ženách. Nejprve se seznámíme s pojmem násilí, s vymezením domácího násilí a v neposlední řadě také s definicemi domácího násilí, jelikož je jich mnoho a každý z autorů publikací definuje tento termín poněkud různě, vybrali jsme tudíž několik příkladů.

Násilí

„Násilí, z anglického violence, je útočné jednání, jehož cílem je ponížit či ublížit. V zásadě se projevuje fyzickou nebo verbální (psychickou) agresí. Násilí nejen, že porušuje společenská pravidla normy, přináší také fyzická, psychická a citová poranění“ (Bělík, Hoferková, Kraus a kol., 2017, s. 54).

Agrese

„Agrese, z lat. ad-gredior-přistoupit blízko, napadnout, označuje nepřátelství, útok, útočné či výbojné jednání vůči osobě, předmětu či překážce na cestě k uspokojení potřeby, reakce na frustraci“ (Martínek, 2009, s. 18).

Agresivita

Takové chování, jako je agresivita, popisuje Marie Rozsypalová, Věra Čechová a Alena Mellanová (2006) jako nepřátelské chování, a to následovně: Agresivní chování je chování, které ubližuje druhé osobě. Jedná se o úmyslné poškozování a ničení související s překračováním standardů konkrétní společnosti. Zahrnuje fyzické ubližování, poškození majetku a duševní zraňování osoby druhé, ponížení, výsměch, urážka, zastrasování, vydírání.

Násilná osoba

Zkušenosti ukazují, že násilný dav je extrémně různorodá skupina. Zjistili jsme, že osobnostní rozdíly mezi nimi jsou velmi velké, obvykle na rozdíl od jejich osobnostních

charakteristik, například lidé s vysokým a hluboko pod průměrem IQ, emočně nestabilní a zcela chladnokrevní lidé atd (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019).

Ohrožená osoba

Jedná se o osobu, která poskytla nebo bude svědčit za účelem trestního řízení, nebo je osobou, která svědčí jako obžalovaný, nebo osobou, která poskytla nebo poskytne pomoc v souladu s ustanoveními trestního řádu. Každý, kdo žije s obětí domácího násilí, je také vystaven riziku domácího násilí. Zažil stres, psychické týrání a strach z násilí, které nemůžeme eliminovat. (Online, Násilí v rodině)

Postupem času se ohrožené osoby dostávají do fáze naučené bezmocnosti. Ztratili kontrolu nad svou situací, životem a motivaci bez ohledu na to, jak reagovat na násilí. Pociťují úzkost, depresi a postupně snižují své úsilí vyřešit cokoli. Když si tyto lidé uvědomí, že jde o život a není cesty zpět, obvykle udělají první krok (Paprsteinová a kol., 2019).

„Kolem 90 % obětí jsou ženy a další skupinou jsou senioři, což je výsledkem mnoha výzkumů“ (Bělík a kol., 2017, s. 22, 25).

Oběť

Oběť je „Osoba, která je ohrožena nebezpečným útokem proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažným útokem proti lidské důstojnosti, ze strany násilné osoby“ (Střílková, Fryšták, 2009 s. 10). Nejvhodnější obětí je pro násilníka ta oběť, která je: „svědomitá, s nižším sebevědomím a se sklonem k sebeobviňování“ (Hučín, 2003, s. 11).

1.1. Vymezení a definice pojmu domácí násilí

„O domácím násilí jako o teoretickém a praktickém problému se hovoří zhruba 40. let. V době vzniku problému, to je na konci 70. let 20. století, bylo vnímáno jako násilí projevující se v rodině nebo v intimních vztazích, kterého se dopouštějí muži na ženách“ (Čírtková, 2008, s. 9). „Výjimkou nejsou případy, kdy je domácím násilím přímo ohroženo více členů domácnosti“ (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019, s. 11). „O domácím násilí se v posledních letech mluví nahlas, k obětem domácího násilí se dostávají informace, které jim pomohou méně se stydět, méně se obviňovat za stav věcí, za zkažené partnerství, za to, že si to nechávají líbit, za cokoli, za co se obviňovat lze. Pomáhají jim uvědomit si, že situace, ve které se nacházejí, není běžná, a je dobré s ní něco udělat. Bránit se“ (Časopis Sociální práce, ročník 2017, Inspirace pro praxi 3, článek podceněné aspekty domácího násilí).

Odborná literatura, která se zabývá problematikou domácího násilí, nám poskytuje mnoho definic, proto jsme uvedli některé příklady. „Ze současného pohledu představuje domácí násilí komplexní jev, který může nabývat různých podob a je sycen různými příčinami“ Čírtková (2008, s. 9). Uvedli jsme zde také definice, které jsou podrobnějšího charakteru: „Pojem domácí násilí v sobě zahrnuje násilí mezi osobami žijícími ve společném obydlí, zpravidla i ve společné domácnosti. Dochází k němu opakovaně, často skrytě před veřejností“ (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019, s. 8). „Samotným termínem domácí násilí je přitom rozuměno chování, které u jednoho z partnerů způsobuje strach z druhého: ten skrze užití moci a násilí kontroluje jeho chování“ (Voňková a kol., 2002, s. 3). Co nazýváme domácí násilí není jedinečným fenoménem, kde se objevuje fyzická nebo duševní agrese, ale systematické chování partnera, partner usiluje o to, aby partnera mohl ovládat a vést k odosobní oběti (Buriánek, Jiří a kol., 2006).

Zahraniční literatura definovala domácí násilí v roce 1996 jako „Úmyslné použití nebo hrozba použití síly nebo síly proti sobě, jiné osobě, skupině nebo komunitě, jako je síla, která má nebo je pravděpodobné, že způsobí újmu, smrt, psychickou újmu, vývojové postižení nebo charakter“ (ICN: Společně proti násilí, Praha, ČAS 2001).

2. Formy domácího násilí

Tato kapitola se věnuje formám domácího násilí, které jsou definovány dle odborné literatury. Tyto formy velmi úzce souvisí s důsledky domácího násilí, což je nejdůležitější kapitola této bakalářské práce, a proto, jsme se rozhodli níže tyto formy vysvětlit. Jedná se o proces postupného vyvíjení a stupňování konkrétních forem, které mají dopad na ženu po duševní, tělesné, ekonomické i sociální stránce.

2.1. Psychické násilí

„Je třeba zdůraznit, že psychické týrání nastává ve sto procentech případů domácího násilí. Je to dáno tím, že opakované napadání partnera, vždy obsahuje i prvky psychického násilí. Každé fyzické domácí násilí zasahuje oběť také po stránce psychické. Musí se totiž vyrovnávat s faktem, že jí tělesně ubližuje blízká osoba, což vždy přináší psychickou destabilizaci, či přímo traumatizaci“ (Čírtková, 2008, s. 20). Často vede k nejistotě lidí v ohrožení, oslabení a postupné ztrátě objektivitu, zatímco násilníci ji používají k posílení své vlastní síly (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019).

Psychické násilí se také nazývá emocionální zranění. Může mít různé formy, které je obtížné odhalit zejména z důvodu, že je pachatel volí tak, aby se trefil na citlivá místa oběti (Haškovcová, 2004.). „Často není rozpoznáno dostatečně včas, nejen samotnou osobou ohroženou a jejím okolím, ale i odbornou veřejností. Tím, že neexistují konkrétní důkazy pro jednotlivé incidenty, je tato forma často bagatelizována“ (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019, s. 14). Nezanechává viditelné stopy, jako jsou oděrky, odřeniny, poškrábání, otevřené rány, popáleniny nebo zlomeniny. Jak již bylo uvedeno výše, je to obtížné dokázat, ale ve svém důsledku může mít mnohem horší účinek zejména na sebeúctu, což znamená posuzování sebe samého či na sebevědomí (Špatenková, Ševčík, 2011).

Psychické násilí může mít podobu verbální a neverbální. Pod neverbální podobu násilí řadíme např. záměrné ničení oblíbených věcí (Špatenková, Ševčík, 2011). Oběti se odpírají oblíbené činnosti, jako je například věnování se koníčkům, sledování televize, mohou jí být také odebrány nebo rozbíjeny „památečné“ věci. Patří sem také zakazování určitých sociálních kontaktů nebo dokonce všechny kontakty. Také se stává, že čelí velké nelibosti i oblíbené zvíře oběti, a to domácí mazlíček, což vede ke trýznění týrané osoby (Haškovcová, 2004).

Při verbální podobě násilí vzniká ničivý účinek ze zdánlivě neškodných, opakovaných útoků, které se však dějí nepřetržitě, a o nichž víme, že nikdy neustanou. Jde o trvalou agresi. Každá nadávka je ozvěnou těch, které jí předcházely a brání oběti zapomenout“ (Marie-France

Hirigoyen, 2002, s. 129). Tento druh psychického násilí zahrnuje: „slovní napadání a urážení, dále také obviňování, očeňování, zakazování, zastrašování, hrubé chování, hanlivé oslovování vyhrožování – odebráním dětí, týráním, či zabitím domácího mazlíčka, vyhozením z bytu apod., citové vydírání, soustavnou kontrolou, bezdůvodné podezírání. Nezřídka dochází ke zpochybňování psychického stavu ohrožené osoby.“ Pro upřesnění uvedeme příklad z praxe. „Manžel sliboval, že si najde práci a že už nebude pít a tak podobně. Sliby samozřejmě neplnil, a navíc mě začal obviňovat z nevěry. Myslela jsem si, že když budeme mít dítě, že se vše zlepší, ale bylo to naopak. Práci si nehledal, jednou dokonce tvrdil, že do práce chodí ale nebyla to pravda. Pil s kamarády a fyzicky mě napadal, i když jsem byla těhotná. Aby své jednání omluvil, začal tvrdit, že dítě, které nosím, není jeho. Pak se nám narodil syn, už od narození byl manželovy hodně podobný, takže nemohl tvrdit, že není jeho, ale stejně jsem pořád byla „coura“, a to je ještě slušné slovo (Špatenková, Ševčík, 2011, s. 49). Někdy dává také najevo oběti svou nadbytečnost a bezcennost, také že starost o oběť stojí mnoho sil a péče mnoho peněz (Haškovcová, 2004).

2.2. Fyzické násilí

„Je vzhledem ke svým následkům pravděpodobně nejzjevnějším a nejhrubší formou domácího násilí, kdy jedinec používá fyzické síly, nebo její hrozby k zastrašení, poškození či ohrožení jiné osoby. Zahrnuje široké spektrum chování, jehož cílem je ublížit, zastrašit, přivodit bolest či zranění a fyzické utrpení“ (Špatenková, Ševčík, 2011, s. 47). Fyzické násilí v mnohých případech již navazuje na probíhající psychické násilí. To znamená, že fyzická forma násilí má za úkol umocnit a upevnit dosavadní přesahu násilné osoby. Cíl fyzických útoků je vyvolat strach, který doprovází také fyzická bolest (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019).

„Zanechává zpravidla viditelné stopy ve formě tělesných poranění“ (Čírtková, 2008, s. 10). Většinou dochází k fackování, bití pěstmi, kopání, tahání za vlasy, škrcení v neposlední řadě také bití různými předměty či věcmi (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019). Mezi další fyzické ataky proti oběti patří: „od mlácení o zeď, udeření pěstí, strkání, znehybňování neboli svazování, vytrhávání vlasů nebo ochlupení, cloumání, třesení, pálení, ohrožování bodnou či střelnou zbraní až po útok přímo ohrožující zdraví a život“ (Špatenková, Ševčík, 2011, s. 49). Podle Haškovcové (2004), kromě výše zmíněných forem bití a fyzického týrání, násilné osoby také používají násilí vůči obětem nebo ohroženým osobám, odírají obětem pití, jídlo a léky, základní hygienické potřeby a záměrně vystavují oběť chladu nebo extrémním teplotám atd. To zahrnuje komplexní chování, jako je bezohlednost při řízení, uvedení lidí na nebezpečná místa nebo do obtížných situací, bránění ve vyhledání lékařské pomoci a také odírání spánku.

2.3. Sexuální násilí

„Projevuje se omezováním osobní svobody až po znásilňování v partnerském vztahu“ (Čírtková, 2008 s. 10). Sexuální násilí definovat následovně: „Sexuální násilí můžeme vymezit jako nedobrovolný sexuální kontakt, jakéhokoli druhu, respektive jako jakoukoli situaci, kdy je jedinec nucen podílet se na nežádoucích, nebezpečných nebo ponižujících sexuálních aktivitách. Ze strany násilné osoby se jedná znovu o snahu získat moc a nadvládu, a to v oblasti sexuální“ (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019 s. 16). „Konkrétní formy sexuálního násilí jsou pestré. Rozlišujeme sexuální zneužívání, které se týká dětí. Dále sexuální obtěžování jako jsou např. nevíтанé sexuální návrhy, znásilnění a obchod se ženami“ (Haškovcová, 2004, s. 23). Máme však co do činění se sexuálním násilím mezi partnery. Sexuální forma domácího násilí je nejčastější u partnerů a oběťmi znásilnění jsou zejména ženy. V některých případech existují přímá znásilnění, avšak častější je manipulace a emoční vydírání, nebo dokonce vynucené různé sexuální chování, častěji však dochází k nechtěnému pohlavnímu styku. Toto chování však agresor často ospravedlňuje tak, že žena jako partnerka musí uspokojovat sexuální potřeby svého partnera, takže je pro ně zcela přirozené vynucovat si pohlavní styk násilím. (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019). „Také se objevuje ponižování osoby ohrožené v sexuální oblasti poukazováním na její věk, zdravotní komplikace nebo srovnávání a barvitě popisování sexuálních zkušeností s jinými ženami, čímž často násilná osoba omlouvá a odůvodňuje svou nevěru.“ (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019, s. 16). Donucení k sexuálnímu chování mezi partnery je však také násilné a agresivní chování, samozřejmě tím rozhodně není plnění takzvané „manželské povinnosti“. Když dojde k sexuálnímu násilí, ne vždy se uspokojí sexuální instinkt, ale je účinným nástrojem k ponižení, podmanění a ponižení ohrožených lidí. (Špatenková, Ševčík, 2011)

„Fyzické útoky jsou projevem brutálního násilí a dopouštějí se ho většinou násilnické typy – „rození rváči“, nebo „normální“ osoby v afektu. Rafinovanější agresori volí zpravidla kombinaci psychického a fyzického, popřípadě i další formy týrání.“ (Haškovcová, 2004, s. 23) Pro větší upřesnění a lepší představu uvádíme příklad z praxe: „Podala jsem žádost o rozvod. Večer, když byl manžel ještě střízlivý, jsem mu to řekla a on mě prosil, abych to vzala zpátky, pak mi sebral všechny peníze a odešel s kamarády do hospody. Po návratu z hospody šíleně řádl – bil mě, ohrožoval nožem, vyhrožoval, že syna vyhodí z okna, že se zabije. Znásilnil mě. Když ve čtyři hodiny ráno konečně usnul, sbalila jsem synovi a sobě věci a potichu jsem odešla k rodičům. Můj otec mě naložil do auta a odvezl na policii, kde jsem nahlásila napadení svým

manželem, všechno o té noci jsem neřekla ani policii ani svým rodičům. Vlastně jsem to nikdy nikomu neřekla.“ (Špatenková, Ševčík 2011, s. 51)

2.4. Ekonomické násilí

Čírtková (2008) definuje ekonomické násilí jako: „Excesivní, tedy z normy vybočující kontrola nebo odmítání finančních prostředků obětí, její přinucování k tomu, aby násilníka finančně zajišťovala.“ (Čírtková, 2008, s. 10) Pro ekonomické formy domácího násilí je charakteristické odmítnutí poskytnout finanční prostředky, odmítnutí získat sdílené finanční prostředky, přidělování finančních prostředků na základě chování a poslušnosti, kontrola finančních prostředků, nucená práce nebo naopak zákaz práce. Za těchto okolností je snahou násilníka přimět ohroženou osobu spoléhat se v maximální možné míře na finance a osvobodit ji od jakýchkoli ekonomických prostředků. (Paprsteinová, Navrátilová, Botek 2019)

Ostatní agresori mohou odebrat od svých partnerek přídavky na děti, mohou také odeprít či utratit úspory, které byly naspořeny na určité činnosti, jako jsou peníze na dárky pro děti, oběd a všechny peníze na pití a pití bez vědomí ženy. (Conwayová, 2007) „Drží-li partner ženu neustále ve finanční tísní, oslabuje ji. Znamená to, že žena musí žádat partnera o peníze, kdykoli něco potřebuje, čímž mu zavdává příčinu k tomu, aby ji kritizoval a vytýkal jí její potřeby či přání. Oběť tak ztrácí možnost dělat věci sama, bez partnerova vědomí. Kvůli nedostatku peněz není schopna opustit domov či vyhledat pomoc. Má pocit, že si nemůže dovolit odejít, když nemá žádný vlastní zdroj příjmu, který by ji umožnil začít znovu. Navíc pokud osoba nemá peníze na útratu na různé společenské činnosti, snadno se dostane do izolace, což je samo o sobě další formou domácího týrání.“ (Conwayová, 2007, s. 18)

2.5. Sociální násilí

Opravdu častou součástí domácího násilí, kterou agresor umocňuje svou převahu nad obětí, je sociální izolace (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019) „Agresor používá mnoho různých strategií k izolaci obětí od přátel, rodiny nebo jiných zdrojů pomoci. Může odposlouchávat veškeré hovory a číst její korespondenci, odmítnout, aby šla sama na návštěvu k rodině nebo zakázat styk s přáteli. Záměrně se chová před jejími přáteli nebo její rodinou hrozně, aby ji přestali navštěvovat. Může ji nutit k častému stěhování, díky kterému zabrání, aby byla v blízkosti své rodiny a přátel. Conwayová (2007) Součástí sociální izolace je nepřetržitá kontrola nad ohroženými při práci mimo domov. Při návštěvě lékařů, kancelářů, obchodů. Hlavním účelem násilných aktérů je zabránit šíření informací o násilném chování na veřejnost, aby oběti

nemohly získat pomoc prostřednictvím komunikace s okolím. (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019)

3. Muž jako násilná osoba

Tato pátá kapitola pojednává a mužích jako násilných osobách, a to z důvodu, že se věnujeme domácímu násilí, které je páčáno na ženách, které jak je známo, je páčáno nejčteněji.

Osoba, která používá agresi jako prostředek komunikace, dosahuje svých cílů násilím a jedná tímto způsobem se svými blízkými. Manipulace, zastrašování, vyhrožování a fyzické násilí využívá k získání nejvyšší kontroly a moci nad oběťmi. Snaží se přenést pocity viny na oběť a snaží se mezi oběťmi vyvolávat neustálý strach. Charakteristická je „dvojitá“ tvář, nevykazuje násilné chování mimo rodinu, takže je obtížné rozpoznatelný pro okolí. Může to být také obecně násilná osoba, může také páchat násilí mimo rodinu nebo se může podílet na jiném trestném činu. Ve všech předchozích vztazích je obvykle historie násilí. Může mít problémy se závislostí na alkoholu, drogách a hazardních hrách Agresor může být členem jakékoli společenské třídy a může to být starosta, podnikatel, lékař, soudce, policista, úředník, pracovník, nezaměstnaný nebo bezdomovec. (Intervenční centrum Ostrava, Bílý kruh bezpečí, z.s., 2014)

Domácího násilí se výrazně dopouštějí muži, kteří:

Vyrostli v násilné domácnosti – je velmi pravděpodobné, že byli sami oběťmi násilí během dětství nebo svědky domácího násilí, když jejich otec bil matku, nebo se setkali s násilím v jiných důležitých životních etapách.

Jsou silně žárliví a majetnickí - Kdykoliv mají pocit, že by si jejich partnerky všiml jiný muž, mají tendenci reagovat agresivními způsoby a obvykle nemají žádný pádný důvod ani náznak. Ženy nemohou přesvědčit muže o své nevině-i když je muži příliš ovládají, někdy až extrémně, např. sledují je na toaletě, odposlouchávají jejich telefony.

Vyznávají „obvyklé“ hodnoty a rozdělení genderových rolí – Považují se za nadřazené ženám a mají právo ženy porazit. Násilí na ženách, dětech nebo jiných členech rodiny je součástí jejich mužské role. Pro upřesnění uvedeme příklad: „Jsem chlap, tak je musím doma občas srovnat, jako hlava rodiny mám na to nárok.“

Mají násilnické sklony – Používají násilí jako přijatelný způsob řešení problémů, ubližují domácím mazlíčkům, fascinují je zbraně a vášnivě se věnují bojovým uměním nebo střelbě.

Projevují problematické sexuální chování - Necítí sex jako formu lásky a kontaktu mezi mužem a ženou, ale jako akt moci vybudovat si či zvýšit dominanci a nadřazenost (pravděpodobně pochybují o své mužskosti). Mohou také upřednostňovat perverzní sexuální praktiky či jsou bisexuální nebo promiskuitní.

Mají „dvojitou tvář“ – z jedné stránky jsou oddaní, pozorní a starostliví, avšak z druhé strany jsou agresivní, nenávistní, vztekli despotičtí a vulgární. Taková situace je pro ženy a děti obzvláště matoucí – jednoho dne jsou zbiti a dalšího zahrnuti pozorností a láskou. Společně s rozpolcenou osobností přináší další riziko, poněvadž před ostatními lidmi se projevuje jako láskyplný, starostlivý a pozorný muž, manžel, což vede k tomu, že osobám týraným při domácím násilí potom nikdo nevěří. Pro upřesnění uvedeme příklad: „Ona neví, co chce, ten chlap je učiněný poklad – každý den ji vozí do práce a z práce, chodí s ní nakupovat, nevím, co by ještě chtěla a na co si stěžuje.

Chovají se jako malé dítě- Takoví lidé chtějí, aby se o ně někdo staral, mají tendence být pasivní a závislý. Současně toto chování vnímají jako slabost a mají na sebe hněv. Hněv se změní na fyzický útok na milovaného člověka.

Nejsou schopni převzít zodpovědnost – Obviňují jinou osobu z jejich činů. Tito muži často nevěří, že jejich násilné chování může mít také nějaké negativní důsledky. Domnívají se, že se na ně zákony nevztahují a nemohou být potrestáni (Špatenková, Ševčík, 2011).

Takový muž pravděpodobně, zůstane agresivní a v chování ke své partnerce se jen tak nezmění (Buskotte, 2008).

4. Žena jako ohrožená osoba

Oběťmi rodinného násilí jsou často ženy, které týrá buď manžel či jejich důvěrný partner (Haškovcová, 2004) Ženy jsou nejčastějšími oběťmi domácího násilí, a to až z 92-98 % (Acorus, z. ú. Online). Což je hlavním důvodem, proč se v této kapitole věnujeme ženám jako ohroženým osobám. Tato čtvrtá kapitola je velmi úzce propojena s předešlou kapitolou, viz kapitola 3 s názvem Muž jako násilná osoba.

„Domácí násilí se nejčastěji děje mezi mužem a ženou v partnerských relacích: Manžel x manželka, druh x družka, partner x partnerka, bývalí manželé či partneři (Špatenková, Ševčík, 2011, s. 91). Ženy si nedokáží představit, že budou obviněny z konce vztahu či manželství, že by byly viněny z nefunkčního soužití. Jsou přesvědčeny, že jsou povinny snést "vše, co je špatné i dobré", aby zachovali rodinu. Neumějí si představit, že by to byly ony, kdo připravil děti o otce. V některých případech, v jejich rozhodnutích o udržení vztahu nebo manželství, i když násilného, bez ohledu na to, jsou paradoxně podporované jejich blízkými, a to většinou rodiči. Často jsou připravovány a vedeny k takovému způsobu života (Paprsteinová, Navrátilová a Botek, 2019). Jak jsme zmínili v našem kvalitním výzkumu, který naleznete v praktické části této bakalářské práce. „Některé ženy, a to zejména v zemích s určitou kulturní tradicí, jsou přesvědčeny, že násilí patří k rodinnému životu anebo dokonce, že je významem manželovy lásky. I některé české ženy zastávají takový názor a patrně neznají přísloví, že muž by ženu neměl uhodit ani květinou“ (Haškovcová, 2004, s. 42). Není nic neobvyklého, že ženy násilníka omlouvají. Jeho chování připisují špatné náladě, alkoholu, hněvu či únavě. Také projev násilí mohou bagatelizovat či popírat. Pro příklad uvedeme následující: „Ne, to jsem se jen bouchla tuhle v kuchyni, jsem strašně nešikovná... (Špatenková, Ševčík, 2001, s. 91).

Typické projevy žen v nebezpečí domácího násilí také zahrnují ambivalenci proti násilné osobě, pociťují vinu z agresorova jednání, nestabilitu ve spolupráci s trestnými právními orgány např. opakovaným oznámením incidentu policii, a pak přebírání souhlasu ve trestném stíhání násilné osoby, opakovaně se vrací na nebezpečná prostředí apod. (Paprsteinová, Navrátil, Botek, 2019). Je také neobvyklé, že oběti se snaží najít důvody, které vedly k násilí, u nich samotných. Mnoho žen je plachých, a stydí se za to, co se s nimi stalo, trpí pocity, že o tom nemohou mluvit či vyhledat pomoc. Je pravda, že pokud má násilí sexuální podtext, tyto ženy se obviňují a nechtějí vyhledat pomoc, protože se bojí, že mohou být odmítnuty nebo jim bude řečeno, že se do zmíněné situace dostaly samy (Conwayová, 2007):

„Věděla jsem, že se v minulosti choval agresivně, ale myslela jsem si, že všechno se změní, až se vezmeme. Myslela jsem si, že všechno bude jiné. Byla jsem tak hloupá.“

„Soudce si nebude myslet, že je to moje chyba, protože jsem si ten večer šla zahrát bingo, že ne? Přece jen, kdyby šel ven on a nemusel hlídat děti, asi by se tak nerozčílil“ (Conwayová, 2007, s. 34).

Zde můžeme rozpoznat, jaké pestré a rozmanité mohou být důvody, proč se ženy cítí na vině. Pokud žena ukončí násilný vztah nebo manželství, ztrácí tak partnera nebo manžela, milence, otce svých dětí a v mnohých případech živitele rodiny, společný majetek a v případě odchodu také svůj domov. S rozhodnutím odejít, mohou souviset také další ztráty jako například přerušení sociálních kontaktů, snížení finanční úrovně, změna školy nebo školy dětí, tudíž ztráta životních jistot, které žena doposud měla (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019).

5. Důsledky domácího násilí na ženách

Důsledky domácího násilí na ženách jsou různorodé a je jich celá řada. Samozřejmě mají závažný dopad na životy obětí. Také v empirické části při kvalitativním výzkumu jsme se zaměřili především na důsledky, které jsou také jeho prioritním výsledkem. Předcházíme tedy našemu kvalitativnímu výzkumu, ve kterém zjišťujeme důsledky domácího násilí na ženách, jako hlavní aspekt, viz. praktická část, 11. 8 výsledky kvalitativního výzkumu. Tyto praktické informace jsou zdrojem této kapitoly, pouze doplněny odbornou literaturou. „Závažné důsledky způsobené domácím násilím vyplývají z toho, že oběti jsou opakovaně zraňovány osobou, které původně důvěřovali, se kterou je pojí příbuzenský poměr nebo s ní sdílají společnou domácnost“ (Voňková a Spoustová, 2016, s. 92). Důsledky na týraných ženách mají různé podoby, pro zjednodušení bývají členěny na reakce tělesné, emocionální, behaviorální a kognitivní (Vymětal, 2009)

Tyto důsledky se vzájemně prolínají ve všech svých podobách, úrovních, formách. Důsledkům domácího násilí na ženách se věnujeme v praktické části, viz. praktická část, kvalitativní výzkum, 11.5 analýza dat. Důsledky domácího násilí dělíme na důsledky na emoční a fyzické úrovni, ekonomické a sociální úrovni.

5.1. Na emoční úrovni

Týrané ženy trpí nejrůznějšími psychickými důsledky prožitého násilí a mezi nejzávažnější z nich řadíme:

a) Syndrom týrané ženy

„Syndrom týrané ženy je charakterizován jako velké množství znaků, charakteristik a dalších

věcí, které jsou následkem týrání. Zmíněné příčiny vedou ženu k nízké schopnosti rychle a efektivně reagovat na násilí“ (Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 42).

b) Posttraumatická stresová porucha

„Termín posttraumatická stresová porucha je používán pro úzkostnou poruchu, která se typicky rozvíjí po emočně těžké, stresující události, jež svou závažností

přesahuje obvyklou lidskou zkušenost“ (Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 42).

c) Stockholmský syndrom

„Pro Stockholmský syndrom je typické pozitivní vazby oběti na pachatele, jeho závislosti na něm, solidarizující chování oběti s pachatelem, až popírání trestných činů a vzplanutí milostného vztahu. Stockholmský syndrom vzniká jako reakce na mimořádně stresující situaci, kdy se ocitne v zajetí, při němž mu hrozí zabití, pokud nebude poslouchat. V rámci této situace přitom může být zneužit fyzicky, sexuálně nebo slovně (Online, uzdravim.cz, Stockholmský syndrom).

Mezi další důsledky emočního charakteru, řadíme psychologické trauma. Psychologické trauma je způsobeno různými vnějšími událostmi. Může to být nehoda, nemoc, smrt milovaného člověka, hluboké zklamání, partnerská nevěra, veliké selhání, ztráta majetku, práce, životní změny, přechodná krize, zneužívání, napadení, násilí, jednání jako oběť, přírodní katastrofa, požáry, povodně, nehody, nejen dopravní nehody, teror, válka. Mnoho z těchto událostí funguje ať už jde o přechodnou krizi nebo se člověk ocitne přímo v roli oběti (Baštecká, 2013).

5.2. Na fyzické úrovni

„Domácí násilí je významným rizikovým faktorem nejrozličnějších onemocnění a zdravotních komplikací, se kterými se v oblasti primární zdravotnické péče můžeme setkat. Nejobvyklejšími místy výskytu zranění jsou u obětí domácího násilí tvář, krk, hrudník, podbřišek a horní končetiny.“ (Vliv domácího násilí na zdraví žen, studie spolku ROSA, 2016, s. 5) Důsledky fyzického charakteru jsou nejvíce patrné a viditelné. Mezi ty nejzávažnější formy můžeme přiřadit:

- Modřiny, pohmožděniny, podlitiny, naraženiny, tržné rány, popáleniny, škrábance, případné potraty.
- Také zhmoždění, vykloubení, zlomeniny, stopy po škrčení, řezné rány, bodné rány, krvácení
- Vykopnuté zuby, poranění pomocí různých předmětů, otřes mozku, interní zranění – a následná dysfunkce orgánu, nutná transplantace.
- V nejzávažnějším případě může dojít k zanechání trvalých následků či k usmrcení.

5.3. Na ekonomické úrovni

Mezi ekonomické důsledky, které s sebou domácí násilí přináší, můžeme zmínit zejména:

- Finanční závislost na partnerovi, která vznikla z důvodu odpírání přístupu k peněžním prostředkům, odpírání možnosti práce – tudíž být do určité míry samostatnou jednotkou.
- Finanční závislost na partnerovi, která vznikla z důvodu, kdy muž svou ženu týral takovým způsobem, že si zcela přestala věřit, ztratila sebevědomí a není si vědoma své vlastní hodnoty, že by se tak o sebe sama mohla sama postarat, a také že by si mohla najít práci a užít se vlastními prostředky.
- Žena by také mohla přijít o bydlení a zadlužit se.
- V některých případech mají ženy velmi vlivné manžele, kteří v rámci soudního řízení velmi často spor vyhrají a žena tak může přijít někdy i o veškerý majetek.

5.4. Na sociální úrovni

Muž, jako násilná osoba potřebuje mít ženu pod kontrolou z mnoha důvodu, to závisí na povaze a motivu násilníka. Podmanit si ženu a zajistit, aby byla na násilném muži závislá, je faktor, který úzce souvisí s důsledky sociální úrovně následovně:

- Žena, která je zcela závislá na manželovi/partnerovi má velký strach, proto často nemínil konat nic proti jeho osobě. Neodvází se odporovat proti zákazům vídání přátel, rodiny, své práce, zákazům věnovat se svým koníčkům, a dostává se tak do sociální izolace.
- Žena může být izolována od určitého okruhu osob, až po úplnou izolaci od veškerých přátel a rodiny.
- Sociální izolací se postupně zpřetrhá většina sociálních kontaktů.
- Tím se žena dostává do situace, kdy je neustále pouze s násilným mužem/partnerem, dětmi, nebo také sama. Samota velmi často vede k úzké provázanosti s psychickými potíži a s důsledky domácího násilí na psychické úrovni.
- V některých případech je u žen nejvíce nápomocná její vlastní funkční rodina – tím je myšlena rodina, ve které žena vyrůstala, tudíž matka, otec, popř. sourozenci.

6. Děti jako přímí svědci domácího násilí

Tato kapitola se věnuje důsledkům domácího násilí na dětech jakožto přímých svědcích domácího násilí. Rozhodli jsme se tomuto tématu věnovat, jelikož tato kapitola předchází našemu kvantitativnímu šetření, ve kterém jsme zjišťovali, zda jsou děti ve více než padesáti procentech případů svědky domácího násilí, viz. Doplňující kvantitativní šetření. V České republice spadají děti, svědci domácího násilí pod speciální sociálně právní ochranu dětí. Děti, které se stanou svědky násilí mezi rodiči mohou mít podobné potíže jako děti, které jsou samy týrány“ (Online, Rosa Centrum, informace pro ženy, děti svědci násilí).

Dle Čírtkové (2004) Ve většině vztahů postižených vyrůstají děti. Také experti usuzují, že děti byly a stále ještě jsou zapomenutými oběťmi domácího násilí.

Také Špatenková a Ševčík se shodují na názoru s Čírtkovou: „Děti, které jsou svědky domácího násilí mezi svými rodiči, případně jinými členy rodiny, mohou být považovány jednak za nepřímé oběti domácího násilí, za děti, které jsou psychicky týrány, jednak za děti, jejichž výchova je ohrožena nežádoucími vzory chování násilného rodiče“ (Buskotte, 2008, s. 87).

„Děti si v průběhu svého vývoje osvojují řadu postojů a způsobů chování nápodobou. Pokud jsou svědky násilí v rodině, mohou přebírat tento model a aplikovat ho ve svých vztazích k sourozencům, vrstevníkům a později i do partnerského života a vůči vlastním dětem“ (Online, Rosa Centrum, informace pro ženy, děti svědci násilí).

Pro mnoho dětí je tedy domácí násilí každodenní realitou, pečlivě schovanou za zavřenými dveřmi domovů. Nejhlubší šrámy nezanechává jen fyzické týrání, o kterém se hovoří veřejně, ale i to emoční: nadávky, urážky, ponižování, výhrůžky namířené proti matce i dětem, hrozby, kruté tresty jsou týráním, které zanechává rány na duši dětí. Děti se stávají svědky pokud:

- „Vidí fyzické nebo sexuální násilí.
- Slyší psychické nebo fyzické násilí.
- Vidí zranění způsobená fyzickým násilím“ (Online, Rosa Centrum, informace pro ženy, děti svědci násilí).

Děti žijící v nevyrovnaných rodinách tak velice trpí. Především to platí rodinách, kde se objevuje fyzické násilí mezi rodiči. Musí tak přihlížet tomu, jak je jejich matka bita, jak se brání, pláče, nebo se snaží utéct. Jejich nejbližší nemají svůj život pod kontrolou, a to je pro děti velmi znepokojující a nahání jim to strach. Často se také stává, že když je matka týrána, není dítě pouhým pozorovatelem, ale také obětí. Stejně tak jako matka, bývají bity často, křičí se na ně apod. Jelikož také mohlo stát násilné osobě v cestě, nebo se do věci mohlo zapojit, aby pomohlo své matce a usměrnilo tak otce (Buskotte, 2008). „Stačí, když je dítě přítomno

nepříjemné atmosféře v rodině, která s domácím násilím souvisí. Dítě se pak někdy obviňuje za konflikty svých rodičů, nebo může podobně jako ohrožená osoba pociťovat strach z osoby násilné: „Co když uhodí příště i mě?“. Jindy chce zase dítě ohroženému rodiči pomoci a funguje jako jeho utěšitel a zpovědník. Na žádnou z těchto rolí ale nemá dostatečnou mentální kapacitu“ (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019, s. 41).

Mezi příklady dětských vět řadíme ty, které často v kontextu zmíněných rolí zaznívají:

„Táto, prosím, nech mámu, ona už bude hodná.“

„Mami, myslí na něco hezkého, já to udělám taky tak“

„Neboj mami, já tě ochráním, aby tě zase neztřískal“ (Online, Rosa Centrum, informace pro ženy, děti svědci násilí).

7. Syndrom CAN – syndrom týraného a zneužívaného dítěte

Tuto kapitolu jsme se rozhodli zařadit do teoretické části, jelikož je syndrom Can jeden z nejzávažnějších důsledků týrání a zneužívání dětí a také velmi úzce souvisí, jak s předchozí kapitolou s názvem Děti jako přímí svědci domácího násilí a v neposlední řadě také s naší empirickou částí bakalářské práce. Je tedy velmi důležité se tímto problémem zabývat. Nejprve se zaměříme na vymezení, definici tohoto syndromu, poté na základní formy syndromu Can.

7.1. Vymezení a definice pojmu syndrom CAN

„Název „syndrom CAN“ pochází z anglického Child Abuse and Neglect. Tento pojem zahrnuje týrané, zneužívané a zanedbávané dítě“ (OSPOD, projekt FRVŠ č. 648/2009/G5).

„Tento jev byl komplexně pojmenován a popsán nedávno. Na syndrom Can v této souvislosti nahlížíme nejen jako na výčet chování rodičů či dospělých vůči dítěti, které je nevhodného, nežádoucího charakteru a v některých případech je dokonce trestné, ale zdůrazňujeme především společenský posun, který umožnil, aby odborníci ale i veřejnost přijali fakt, že biologičtí rodiče, nebo jiné blízké osoby dítěte jsou vůči němu schopni úmyslného, krutého a devastujícího chování“ (Pemová, Ptáček, 2016, s. 41).

Dunovský a kol. (1995) definuje tento syndrom jako: „Jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé i nevědomé jednání rodiče, vychovatele nebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozují tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt“ (s. 23).

7.2 Základní formy syndromu CAN

Tento syndrom znázorňuje význačný problém, jehož podstatou je hrubý, odmítavý či ponižující přístup k dítěti. V odborné literatuře nalezneme více forem týrání dítěte, nicméně každou z nich lze považovat za nepříznivou pro dítě, ohrožující jeho tělesný, psychický i sociální vývoj. Mezi základní formy syndromu CAN řadíme: (OSPOD, online, projekt FRVŠ č. 648/2009/G5).

Fyzické týrání

„Tělesné ublížení dítěti anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěti, včetně úmyslného otrávení, nebo udušení dítěte, a to tam, kde je určitá znalost či důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno anebo mu vědomě nebylo zabráněno“ (Zdravotní komise, Rada Evropy, 1992, s. 9). U fyzického týrání dětí se rozlišuje aktivní a pasivní tělesné týrání.

a) Aktivní tělesné týrání

Všechny akty násilí vůči dítěti, při kterých dochází k jeho tělesnému zranění, trvalému poškození nebo dokonce k jeho úmrtí. Dochází k různým poraněním, poškození orgánů nebo jejich funkcí, tato poranění mohou být jak na první pohled zjevná povrchová či otevřená, nebo skrytá tudíž vnitřní. K fyzickému týrání aktivní povahy tedy patří surové bití rukama, pěstí, opaskem či prutem, gumovou hadicí a jinými předměty, kopání, mlácení hlavou o zeď, trhání vlasů, pálení cigaretou, pálení o rozpálená kamna či jiné spotřebiče, opaření, svazování, škrcení, topení, dušení, prudké třesení s malým dítětem, házení s ním po místnosti. Vnějšími znaky, které jsou typickými pro tento druh týrání jsou především různě staré modřiny, podlitiny, zlomeniny, tržné rány, popáleniny, otisky zubů apod. Znaky se mohou projevit i v chování dítěte jako jsou vyděšenost, strach a úhybné reakce. Agresivita či naopak pasivita, lítostivost, vynucování si citů a pozornosti jiných dospělých, strach z návratu domů, toulání, útky z domova a podobně.

b) Pasivní tělesné týrání

Patří sem nedostatečné uspokojování důležitých biologických potřeb dítěte. Dítěti například není poskytována dostatečná dávka jídla, jsou mu podávány neupravené a nepoživatelné suroviny, nevěnuje se pozornost jeho hygieně, což nese následek těžkých opruzenin nebo vzniku nemocí, ošacení nebo jeho bezpečí, přestává se dbát na osobní péči apod. Pečovatel o dítě úmyslně či neúmyslně nepečuje a zapomíná na uspokojování potřeb dítěte. Dítě, které je takto týráno se může vyznačovat podvýživou, viditelnými známkami špatné hygieny, trvalým hladem, nedostatečným ošacením, nedostatkem dohledu, také dítě může žebrot o jídlo nebo peníze.

Psychické týrání

Co se týče této formy týrání, je dítěti ubližováno psychicky, ne tělesně, i přesto se ale jedná o velmi závažnou formu. Také zde rozlišujeme aktivní a pasivní formu.

- a) Aktivní forma psychického týrání** – nadávky, slovní útoky na sebevědomí dítěte, hanlivé přezdívky, zesměšňování a také zavrhování dítěte, srovnávání s jiným dítětem, vyhrožování dítěti či jeho blízkým osobám a podobně.
- b) Pasivní forma psychického týrání** – typický je nezájem o dítě, nevšímání až odmítání dítěte neboli kontaktu s ním, projevů lásky k němu a podobně. Dítěti se zakazuje to, co má rádo, je omezováno ve styku s kamarády a dospělí mu také vyčítají, že se o něj musí starat. Následkem často bývá opožděný vývoj dítěte, agresivita, násilné chování, lhaní, krádeže, zhoršení školního prospěchu, snížené sebevědomí, pocitu méněcennosti,

plačtivost, smutek, deprese apod. Dítě primárně potřebuje cítit lásku ze strany dospělého, může se tím pádem upínat na ostatní, třeba i cizí dospělé a hledat u nich náhradu tohoto pocitu. (OSPOD, Online projekt FRVŠ č. 648/2009/G5)

3. Sexuální zneužívání

„Sexuální zneužívání dětí zahrnuje jakékoliv sexuální kontakt, dotýkání, styk či vykořisťování s dítětem. Jedná se o jev skrytý, mnohdy obtížně prokazatelný. Často se kombinuje s tělesným týráním, psychické utrpení bývá zastoupeno u všech případů. Může se jednat o jednorázový čin, ale mnohem častěji se jedná o dlouhodobé opakované jednání“ (OSPOD, Online projekt FRVŠ č. 648/2009/G5).

Rozlišujeme 2 typy sexuálního zneužívání, a to na nekontaktní a kontaktní chování.

- a) „Nekontaktní sexuální chování zahrnuje verbální sexuální návrhy, zneužití dítěte pro dětskou pornografii, expozice genitálu, eventuálně masturbace, sexuální vzrušení při pozorování nahého nebo svlékajícího se dítěte.“
- b) Kontaktní sexuální chování zahrnuje nepenetrativní a penetrativní aktivity
Nepenetrativní aktivity spočívají v dotýkání se, mazlení na genitálu, předměty, rukou či jeho genitálem. Penetrativní aktivity zahrnují sexuální proniknutí prsty či předměty do genitálu (Hanušová, 2006).

„Aby sexuální chování mohlo být označeno za zneužívání, mělo by splňovat tři podmínky:

Aktér je mnohem starší a zralejší než dítě, je v pozici autority nebo v pečovatelském vztahu k dítěti, aktivity vymáhá silou nebo podvodem např. dítě nutí, aby se pachatele dotýkalo“ Hanušová (2006, s. 13).

4. Zanedbávání

„Je pojmenování jako jakýkoliv nedostatek péče, který způsobuje vážnou újmu vývoji dítěte a/nebo ohrožuje dítě“ (Hanušová, 2006, s.7).

Do této problematiky zařazujeme:

- a) **Tělesné zanedbávání** – dítěti se nedostává přiměřené výživy, potřebné zdravotnické péče, dostatečné hygieny, ochrana a dohled před úrazy a tak dále.
- b) **Zanedbávání výchovy a vzdělávání** – rodiče zanedbávají výchovu dítěte, nepečují o něj a nedohlíží na dodržování povinné školní docházky a podobně.
- c) **Emocionální neboli citové zanedbávání** – mezi zásadní dětské potřeby řadíme potřebu pocitu, že má dítě někdo rád, že má domov a někam patří, a také že je u svých rodičů v bezpečí. Avšak pokud je dítě emocionálně zanedbáváno k uspokojení těchto potřeb nedochází. Týrané dítě se tak vyznačuje velmi špatnými vztahy s rodiči, touhou po pozornosti a citu jakéhokoli dospělého a také nedostatečným rozvojem v mnohých

oblastech. Nejvýznamnějším důsledkem je zrušení dítěte a v krajním případě pak i jeho smrt (OSPOD, Online, projekt FRVŠ č. 648/2009/G5).

5. Systémové týrání

„Systémové týrání je dalším týráním anebo zanedbáváním dětí, kterému lze zabránit. Jedná se o týrání, které bylo způsobeno systémem, který byl založen pro pomoc a ochranu dětí a jejich rodin. Příklady takového týrání jsou: dítěti je upřeno právo na informace, je mu upřeno právo být slyšen, dítě je neprávem odděleno od svých rodičů, trauma způsobené dítěti necitlivými či zbytečnými lékařskými prohlídkami, úzkost způsobená dítěti v rámci jeho kontaktu se soudním systémem.“ (Hanusová, 2006, s. 8) Ve školství může se jednat o přetěžování dítěte, dítě může trpět např. úzkostmi, psychosomatickými problémy, školní fobií ad. Může se stát, že dojde k nesprávným přístupům k dítěti v rámci zdravotnictví, a to například v průběhu lékařských vyšetření, hospitalizace dítěte a podobně. (OSPOD, Online, projekt FRVŠ č. 648/2009/G5)

6. Sekundární viktimizace

„Sekundární viktimizace znamená tzv. „druhotné zraňování dítěte. Jedná se o případy, kdy se dítě stalo obětí trestného činu, např. sexuálního násilí, fyzického týrání a podruhé se stává obětí nesprávného přístupu při vyšetřování tohoto trestného činu.“ (OSPOD, Online, projekt FRVŠ č. 648/2009/G5)

7. Münchhausenův syndrom by proxy (v zastoupení)

Jedná se o případy, kdy rodiče zkreslují či vymýšlejí příznaky nemoci u dítěte, avšak v závažnějších případech pak mohou zkreslovat i lékařská vyšetření, např. přidáním krve dítěte do vzorku moči, poté se u dítěte projevují výsledky, které jsou nevysvětlitelné, co se týče lékařské stránky, jelikož není nalezena jejich příčina. Dítě je zbytečně vyšetřováno, hospitalizováno či operováno. Co se týče pachatele, příčinami mohou být psychické problémy, přehnaná výchova, finanční výhody, např. pro zvýšení sociálních dávek u dlouhodobě nemocného, a v neposlední řadě touha po zájmu o osobu pachatele – nejčastěji vyskytující se u osob, kterým chybí pozornost od svého blízkého okolí. (OSPOD, online, projekt FRVŠ č. 648/2009/G5)

„Do obsahu syndromu CAN patří také jiné zvláštní formy, např. zneužívání dětí organizovanou skupinou, rituální zneužívání, sexuální turismus či komerční sexuální zneužívání dětí.“ (OSPOD, online, projekt FRVŠ č. 648/2009/G5)

8. Možnosti pomoci týraným ženám

V České republice existují dva hlavní sektory pomoci týraným ženám, na které se mohou obrátit, a to nevládní neziskové organizace a organizace státního sektoru. Nevládní neziskové organizace jsou podrobněji popsány jako výčet organizací, které poskytují služby pomoci týraným ženám, viz příloha č. 2. Avšak mnohé z obětí se často na pomoc neobrátejí a snaží si pomoci svými vlastními prostředky, viz. příloha č. 5, přepis rozhovoru s matkou. Níže v této kapitole jsme se zaměřili na organizace státního sektoru, které jsou velmi důležitou složkou v oblasti problematiky domácího násilí.

Organizace státního sektoru

Policie České republiky: „Policisté mohou a musí reagovat na zjištěné násilí, zajistit především ochranu oběti a zabránit pachateli, aby v dalším násilí pokračoval (Online, Stop násilí, domácí násilí, kdo mi pomůže).

Oddělení sociálně právní ochrany dětí / Sociální pracovníci: Pokud v domácnosti dochází k násilí a oběť má nezletilé děti, měla by neprodleně informovat o situaci sociální pracovníci oddělení sociálně právní ochrany dětí. Děti, které jsou svědky domácího násilí totiž spadají pod speciální sociálně právní ochranu.

Specializovaná poradna pro oběti domácího násilí: „Specializované poradny nabízejí obvykle sociální, psychologickou a právní pomoc. Jejich náplň a činnosti se liší, proto je potřeba si nejprve zjistit přesný rozsah služeb. Některá centra poskytují také azylové ubytování.“

Intervenční centrum: „Intervenční centra byla zřízena za účelem poskytování pomoci osobám ohroženým domácím násilím. V každém kraji je alespoň jedno intervenční centrum, které by mělo poskytovat bezprostřední individuální psychologickou a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy a zprostředkovat poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Na intervenční centra se mohou obracet osoby ohrožené domácím násilím i v případě, že nedošlo k vykázání“ (Online, Stop násilí, domácí násilí, kdo mi pomůže).

Státní zastupitelství: V případě, kdy dochází k domácímu násilí, může oběť podat na pachatele trestní oznámení. V období řešení trestního oznámení či rozvodu se může násilí stupňovat.

Zdravotníci: Pokud byla oběť napadena je velmi významné, aby navštívila odbornou zdravotnickou pomoc (Online, Stop násilí, domácí násilí, kdo mi pomůže).

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktickou částí je kvalitativní výzkum, doplňující kvantitativní šetření a osobní zkušenost prožitého domácího násilí.

Cílem kvalitativního výzkumu bylo proniknutí k reálným případům a k důsledkům domácího násilí na ženách. Tyto důsledky jsme také podrobně popsali v teoretické části, viz. kapitola č. 5 důsledky domácího násilí na ženách, i v praktické části, viz. kapitola č. 11.6 analýza dat. Kvalitativní výzkum byl volen proto, abychom pomocí individuálních polostrukturovaných rozhovorů mohli dané téma zkoumat do hloubky. Dále jsme pracovali s vybranými vzorky žen a také s metodou zúčastněného pozorování. Tato metoda nám byla také nápomocná k získávání poznatků pro stanovené cíle práce. Spolupracovali jsme s nejmenovaným azylovým domem, který plní funkci neziskové organizace. Za státní organizaci jsme oslovili OSPOD, který nám poskytl vzorek dalších respondentek. Také jsme spolupracovali s Bílým kruhem bezpečí. Nejvíce přínosným zdrojem byl rodinný příslušník, matka, která si prošla domácím násilím před patnácti lety. Osobní příběh prožitého domácího násilí je motivován vlastní zkušeností prožití domácího násilí na matce. Svědkem byla dcera matky, kterou fyzicky i psychicky týral její tehdejší přítel. Dcera popsala celý negativní zážitek s odstupem času, a to patnácti let. Příběh je autentický, bez jakýchkoli cenzur či úprav. V rámci empirické části kvalitativního výzkumu jsme vytvořili také dvě brožury. Využili jsme závěrů individuálních polostrukturovaných rozhovorů a zúčastněného pozorování pro jejich vytvoření. První brožura je určena pro začínající speciální pedagogy a druhá brožura pro ženy, které se potýkají s nepříjemnou situací spojenou s domácím násilím. Na závěr kvalitativního výzkumu jsme uvedli v příloze rozhovor s blízkým rodinným příslušníkem, matkou, která si pomohla vlastními prostředky, bez jakýchkoliv pomáhajících organizací, viz. příloha č. 5. Bohužel i svépomoc může mít jak kladné stránky, tak stránky stinné. Mezi stinné stránky v tomto případě řadíme závislost na alkoholu, která byla též v práci popsána a rozebrána spolu s celým příběhem matky.

Jako doplňující část kvalitativního výzkumu jsme vytvořili doplňkové kvantitativní šetření. Tuto část jsme vytvořili pomocí dotazníku, který jsme uvedli v příloze č. 7. Zde bylo cílem potvrdit naše předem vytvořené předpoklady, a tak tedy zjistit: v jakém věkovém rozmezí se ženy stávají nejčastěji oběťmi domácího násilí, zda byly děti těchto žen přímými svědky týrání ve více než padesáti procentech případů a nýbrž také zda byly děti také týrány ve více než padesáti procentech a v jakém věkovém rozmezí.

11. Kvalitativní výzkum

Tento druh výzkumu jsme zvolili proto, abychom se dozvěděli detailní informace o tom, jaké má domácí násilí druhy, formy a jak se mohou vzájemně prolínat. Především také abychom byli více do hloubky seznámeni a orientováni s důsledky násilí, které je páčáno na ženách za zavřenými dveřmi, kde zanechává patrné šrámy jak na těle, tak na duši. Záměrem kvalitativního výzkumu bylo získat podrobné informace v kontextu důsledků s reálnými zkušenostmi týraných žen, které během svého života prožily násilí v partnerském vztahu. V rámci individuálních polostrukturovaných rozhovorů jsme se zaměřili také na motivaci respondentek, k vyhledání odborné či jiné pomoci. V rámci zúčastněného pozorování jsme zjišťovali, jak nejlépe přistupovat ke komunikaci a k další práci s oběťmi domácího násilí. Avšak nesmíme také opomenout skupinu žen, kterým pomohla rodina či si pomohly vlastními prostředky. V průběhu studia proběhla praxe v sociálních službách, a to v rámci dobrovolnictví. Dostali jsme tak možnost spolupráce na kvalitativním výzkumu této empirické části. Psychologové a sociální pracovníci nám umožnili celou dobu pracovat s klientkami, které zasáhlo domácí násilí. Náš kvalitativní průzkum byl uskutečněn od 01.12. 2020 do 15.2. 2021.

11.1 Cíl výzkumu vzhledem ke speciální pedagogice

Cíl výzkumu byl zvolen vzhledem ke speciální pedagogice skrze vytvořenou brožurku pro začínající speciální pedagogy. Výsledky výzkumu mohou být využity pro podrobnější informovanost začínajících speciálních pedagogů. Výzkumným problémem byly týrané ženy, které si prošly násilím ze strany milované osoby, od které byla očekávána podpora, péče a láska. Opak byl ale pravdou.

11.2 Výběr vzorku

Cílovou skupinou byly ženy, které se s domácím násilím setkaly tváří v tvář. Zjišťovali jsme jakými aspekty byly respondentky zasaženy, s čím se setkaly a jaké důsledky je ovlivnily ve všech ohledech, jelikož jsou nejkompentnější pro autentické a detailní sdělení, které je klíčové pro náš průzkum.

Výběr vzorku byl proveden pomocí záměrného neboli účelového výběru přes instituce (Miovský, 2006). Respondentky byly předem doporučeny a vybrány ze strany sociálních pracovníků z azylových domů a dalších organizací. Jelikož se jedná o citlivé téma, bylo nejdůležitějším úkolem získat si důvěry respondentek.

Kritéria pro účelový výběr

- 1) Jedná se o ženu
- 2) Jedná se o týranou ženu
- 3) Jedná se o osobní zkušenosti žen
- 4) Jedná se také o způsoby pomoci týraných žen – organizace a svépomoc.

Výzkumné otázky

Výzkumné otázky se zaměřují pouze na dvě respondentky z deseti, a to proto, že každá osobní zkušenost ženy byla velmi individuální. Vybrali jsme dva rozhovory s nečetnějším počtem stejných znaků a dotazů, které se daly vyhodnotit, viz. kapitola č.11.8 výsledky kvalitativního výzkumu.

- Hlavní výzkumná otázka této bakalářské práce je: “Jaké důsledky zanechalo na ženách domácí násilí?”
- Dílčí výzkumné otázky:

Pro zodpovězení hlavní otázky je nutná formulace dílčích otázek.

- 1) Jaký zážitek ženám utkvěl nejvíce v paměti?
- 2) Jaké možnosti pomoci ženy volily?
- 3) Jak se vyrovnávaly se situací?
- 4) Zda jejich děti byly svědky domácího násilí?

11.3 Etika rozhovorů

Při výzkumu jsme postupovali dle etického kodexu. Nejdříve jsme se spojili se sociálními pracovníky z nejmenovaných institucí v Jihomoravském kraji. Sociální pracovníci nás seznámili s reálnými příběhy žen, které nám daly souhlas v rámci spolupráce na našem kvalitativním výzkumu. Respondentky, které byly vybrány za účelem výzkumného šetření nám poté poskytly souhlas o realizaci a nahrávání rozhovoru. Dále byly informovány o účelu výzkumu. Všechny respondentky jsme informovali, že je tu možnost, pokud by nechtěly, z jakéhokoliv důvodu pokračovat v rozhovoru, přerušit ho, odložit nebo s námi dále nespolupracovat. Byl také kladen důraz na anonymitu respondentek, jelikož se jedná o velmi citlivé osobní záležitosti. Respondentky věděly, že se v této práci objeví jejich věk, kulturně-sociální prostředí, situace v partnerství či v rodině, zda má žena děti a v jakém věku, zda byly děti svědky či oběti domácího násilí a jejich osobní příběh, který je pevně spjat s domácím násilím.

11.4 Metody sběru dat

Pro kvalitativní výzkum jsme zvolili metodu individuálních polostrukturovaných rozhovorů a metodu zúčastněného pozorování. Polostrukturovaný rozhovor byl zvolen, jelikož poskytuje respondentkám větší prostor zodpovězení otázek během výzkumného kontaktu pomocí rozhovoru. Co se týče výzkumníka, je tento typ také vhodnější pro příležitost kladení doplňujících otázek, či otázky měnit dle potřeby individuálního případu (Miovský, 2006) Otázky ke zmíněným individuálním polostrukturovaným rozhovorům jsme zpracovali otevřenou formou a před každým rozhovorem zvlášť, kdy nás sociální pracovnice okrajově seznámila s příběhy vybraných respondentek.

Abychom zjistili, jaké mají vybrané respondentky osobní zkušenosti, pocity a jaké důsledky na nich domácí násilí zanechalo, proto jsme zvolili formu individuální. (Miovský, 2006)

V polostrukturovaném rozhovoru jsme vytvořili samostatný vlastní komentář, bez grafické úpravy, jehož pomocí jsme v závěru každého rozhovoru vylíčili, jaké přímé důsledky mělo

domáci násilí na konkrétní respondentku. Vlastní komentář jsme využili pro vytvoření závěru daných odpovědí na naše otevřené otázky.

Druhou klíčovou metodou byl pro náš výzkum zúčastněné pozorování, které: „je formou pozorování, kdy se pozorovatel přímo pohybuje v prostoru, kde se vyskytují jevy, které pozoruje. Stává se tak součástí těchto jevů, je jedním z aktérů. V průběhu pozorování tak dochází mezi pozorovatelem a pozorovaným jevem k interakci. Existuje velké množství různých strategií zúčastněného pozorování“ (Miovský, 2006, s. 152). Dále Miovský (2006) dělí zúčastněné pozorování na:

- a) skryté zúčastněné pozorování
- b) otevřené zúčastněné pozorování

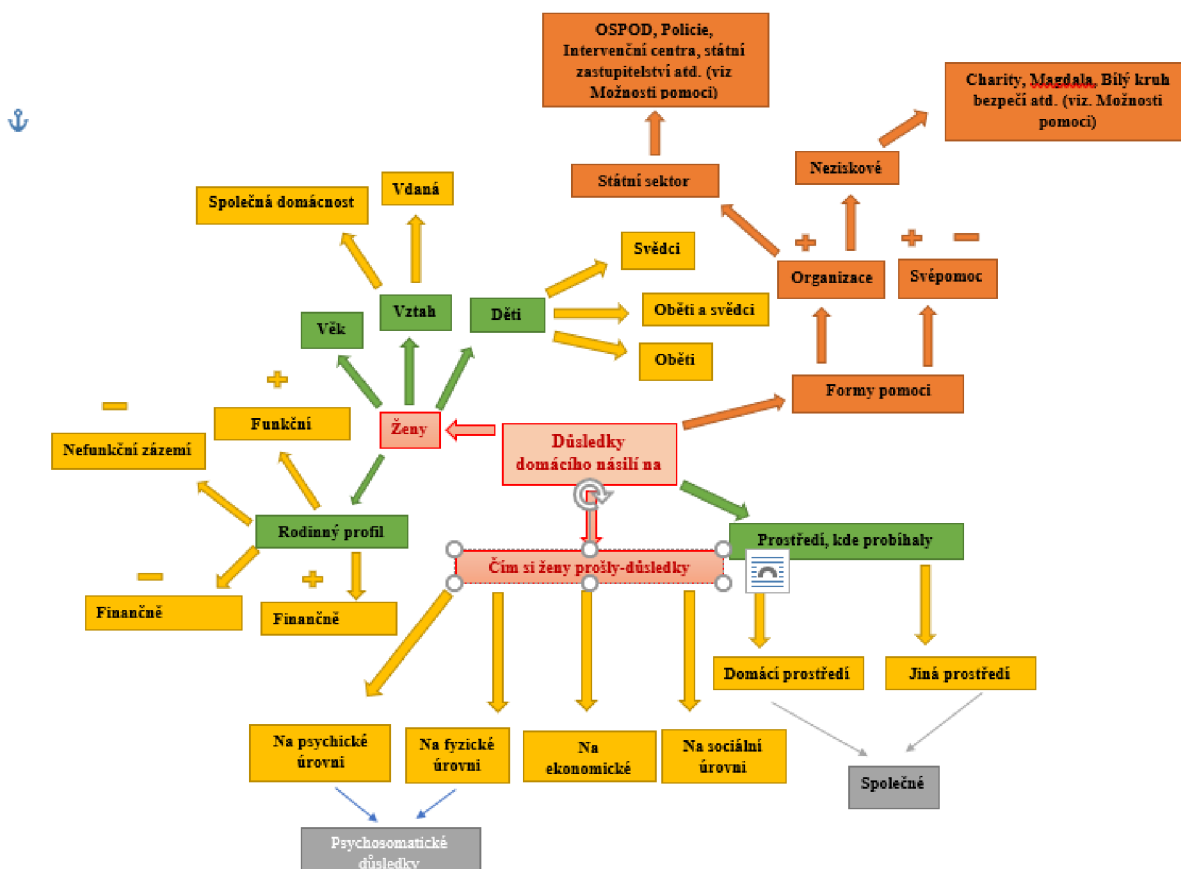
Pro náš průzkum jsme zvolili formu otevřeného zúčastněného pozorování, které Miovský (2006) definuje jako: „Otevřené zúčastněné pozorování představuje standardní aplikaci metody pozorování. Otevřené zúčastněné pozorování je takové pozorování, při kterém se pohybujeme v terénu, jsme přímými účastníky situací a jevů, které pozorujeme, a současně účastníci výzkumu vědí o tom, že provádíme výzkum a že za tímto účelem provádíme svá pozorování, záznamy a že se získanými daty bude dále nakládáno v souladu s cíli a plánem studie“ (s. 154).

11.5 Metody zpracování kvalitativních dat

Dnes patří mezi nejčteněji využívané metody fixace dat audiozáznamem. Byl tedy zvolen pro tento výzkum, jelikož jeho nespornou výhodou je komplexnost a autentičnost záznamu. Zvukový záznam nám tak bude nápomocen při zúčastněném pozorování, pro zachycení všech pomlček při rozhovoru, tónů hlasu a síly hlasu. Co se týče technické stránky, snažili jsme se co nejvíce, aby audiozáznamové zařízení co nejméně narušovalo výzkum, tzn. aby zařízení nijak nepřekáželo, ale také aby se stále dochovala kvalita a přesnost kontaktu výzkumníka s respondentem. Důležitým faktorem pro tento typ rozhovorů bude i zmíněné zúčastněné pozorování, jehož cíle bylo zjistit vše důležité o jejich osobním životě pro náš průzkum. Odpovědi byly zaznamenávány v otevřené formě, abychom došli ke zmíněným cílům.

11.6 Analýza dat

Pro tento krok jsme použili metodu vyhledávání a vyznačování vztahů. Obě metody sběru dat individuální polostrukturované rozhovory a zúčastněné pozorování byly analyzovány metodou vyznačování vztahů na základě, které byly definovány následné výsledky výzkumu, viz. kapitola č. 11.8 výsledky kvalitativního výzkumu. Zmíněnou metodu jsme zpracovali pomocí myšlenkové mapy, jejíž obrázky jsou umístěny níže této kapitoly.

Obrázek č. 1: Myšlenková mapa

Zdroj: Vlastní zdroj

V naší vytvořené myšlenkové mapě jsme mapovali důsledky domácího násilí na ženách, které byly hlavním pilířem pro náš výzkum. Fakta níže popsána se odvíjí od zmíněných důsledků. Ženy, jako cílová skupina, také čím si ženy prošly. Na obecné důsledky navazují důsledky na psychické, fyzické, ekonomické a sociální úrovni. Každá podskupina důsledků je popsána zvlášť. Avšak psychická a fyzická rovina utváří společnou podskupinu, a to psychosomatické důsledky, které jsou také podrobně vysvětleny v myšlenkové mapě. Co se týče psychosomatických důsledků velmi podstatné je zmínit především závislosti, a to drogy a alkohol, které mají značný dopad na psychickou i fyzickou stránku člověka. Také souvisí se svépomocí, kdy je jako negativní dopad pomoci svými prostředky možno zmínit i závislosti, ke

kterým se ženy uchýlí například při depresích, ze kterých potřebují uniknout a alkohol či drogy se jeví jako cesta „z kola ven“. Dále je důležité prostředí, ve kterém ataky domácího násilí probíhaly. Od ženy, jako cílové osoby se dále odvíjí, jaký má žena rodinný profil, zda má žena funkční či nefunkční rodinné zázemí, funkční z kladného hlediska a nefunkční ze záporného hlediska, zda je na partnerovi/manželovi finančně závislá, záporné hledisko či nezávislá kladné hledisko, zda je vdaná či žije ve společné domácnosti. Nadále se přímo od ženy odvíjejí děti, které jsou v případech velmi důležité. Mohou být svědky domácího násilí, oběťmi, či oběťmi a současně i svědky. Významné jsou i formy pomoci, které týrané ženy mohou využít. Jsou dvě možnosti:

- a) Nestátní neziskové organizace, viz. příloha č. 2. možnosti pomoci týraným ženám
- b) Organizace státního sektoru, viz. teoretická část, kapitola č. 8

11.8 Výsledky kvalitativního výzkumu

Jak již bylo řečeno výše, obě metody sběru dat byly zanalyzovány metodou vyznačování vztahů, která byla znázorněna pomocí zmíněné myšlenkové mapy. Pro přehlednější zpracování výsledků a závěrů z myšlenkové mapy, jsme si stanovili také celkem 7 společných kritérií pro naše respondentky: věk žen, rodinný profil, vztah, děti, čím si ženy prošly, důsledky, formy pomoci, pomocné organizace x svépomoc, prostředí, kde probíhaly ataky domácího násilí. Na základě zpracované metody vyznačování vztahů byly definovány tyto výsledky:

1. Věk žen

- 20-25 let – 5 žen z 8
- 25-30 let – 2 ženy z 8
- Nad 30 let – 1 žena z 8

2. Rodinný profil

- Funkční rodinný profil – z kladného hlediska – nápomocný ženám při vypořádání se s choulostivou situací spojenou s domácím násilím – 2 ženy z 8
- Nefunkční rodinný profil – záporné hledisko – ženy se nemohou obrátit na svou rodinu a požádat o pomocnou ruku – 6 žen z 8
- Finančně závislá – záporné hledisko – pokud se žena chce postavit na vlastní nohy, může jí to finanční závislost na partnerovi značně komplikovat – 6 žen z 8
- Finančně nezávislá – kladné hledisko – protože nezávislá žena, která se bude chtít osamostatnit, se nemusí obávat, že by danou situaci nezvládla – 2 ženy z 8

3. Vztah

- Vdaná – 5 žen z 8
- Společná domácnost – 3 ženy z 8

4. Děti

- Svědci – 5 žen z 8
- Jako oběti – 3 ženy z 8

5. Čím si ženy prošly, důsledky

- Fyzické týrání – 8 žen z 8
- Psychické týrání – 8 žen z 8
- Sociální týrání – 5 žen z 8
- Ekonomické týrání – 6 žen z osmi

Psychosomatické důsledky

6. Formy pomoci – pomocné organizace x svépomoc

- Přes organizace – 6 žen z 8

Organizace státního sektoru – OSPOD, městské úřady s rozšířenou působností, intervenční centra, státní zastupitelství, Polici ČR.

Neziskové nestátní organizace– charity, Magdala, Bílý kruh bezpečí

- Svépomoc–2 ženy z 8–u neznámé ženy a u matky:

U matky: kladný důsledek-dostala se z problémů svépomocí

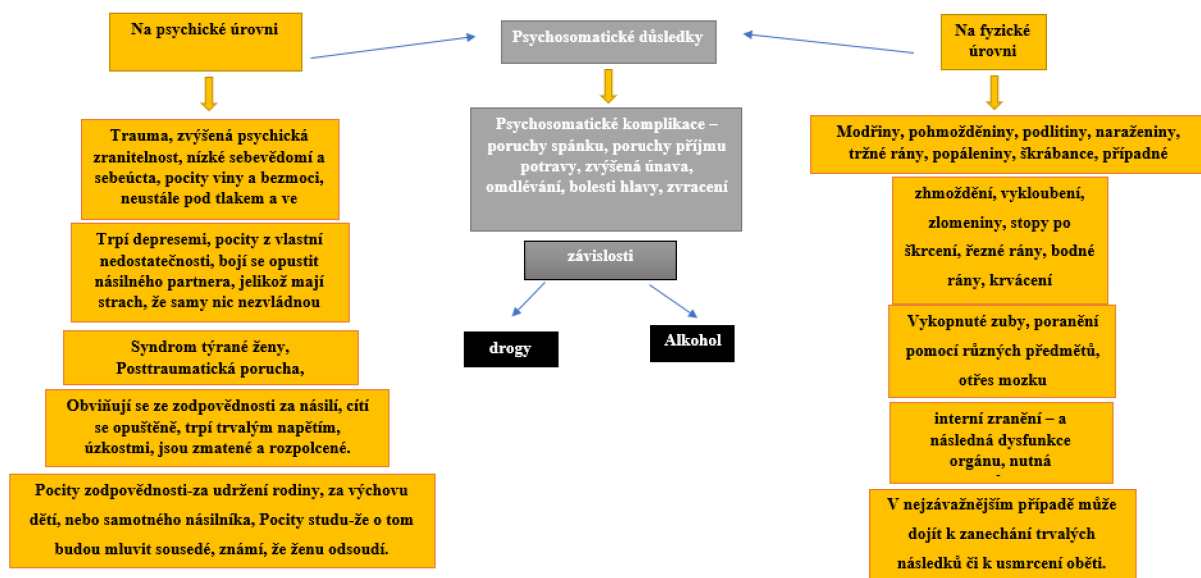
záporný důsledek–začalo období závislosti na alkoholu

7. Prostředí, kde probíhaly ataky domácího násilí

- Domácí prostředí–8 žen z 8
  - Jiná prostředí–2 ženy z osmi
- } Společná – 2 ženy z 8

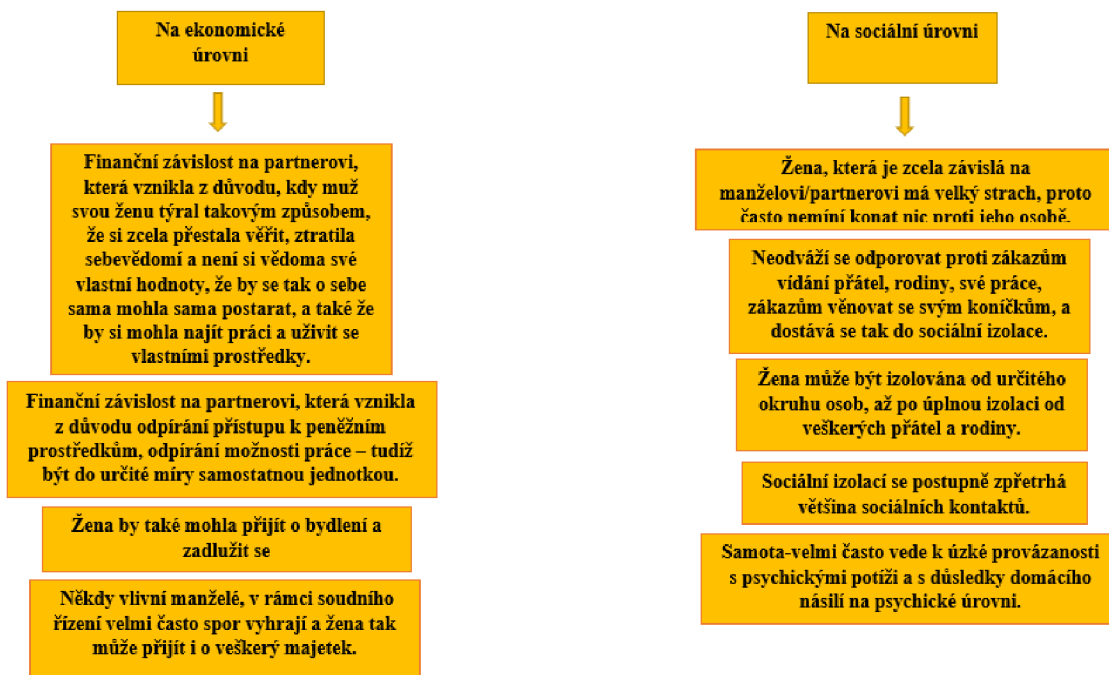
Zjištěné důsledky domácího násilí, které na ženy působí:

Tato fakta byla pořízena pomocí vlastní zkušenosti s domácím násilím, která se následně ověřila ve kvalitativním výzkumu a byla doplněna literaturou, viz. teoretická část, kapitola č. 5 důsledky domácího násilí na ženách.

Obrázek č. 2: Podrobné vysvětlení důsledků domácího násilí na ženách

Zdroj: Vlastní zdroj

Obrázek č. 3: Podrobné vysvětlení důsledků domácího násilí na ženách

Zdroj: Vlastní zdroj

Závěrem naší vypracované myšlenkové mapy a z nichž zjištěných faktů, jsou také dvě brožury, které jsme umístili do příloh, viz. příloha č. 3 a příloha č. 4. První brožura by mohla sloužit začínajícím speciálním pedagogům jako výčet důležitých informací o důsledcích domácího násilí, o organizacích, které jsou nápomocny obětem domácího násilí a v neposlední řadě také užitečné informace, jak komunikovat se ženami, které byly týrány. Obě brožury byly zpracovány dle podkladové šablony MS Word. Co se týče první brožury, byl vzhled šablony poupraven minimálně, pouze byly vepsány potřebné informace formou textu. Druhá brožura byla poupravena jak designově, tak i formou textu dle vlastních potřeb. Obrázky, obsažené ve druhé brožuře jsou pořízeny z internetu.

Vyhodnocení výzkumných otázek

1) Rozhovor s matkou-respondentka č.1

Rozhovor s matkou obsahuje celkem 6 otázek. Hlavní výzkumná otázka se shoduje s otázkou č.3. Dílčí výzkumná otázka č. 1 se shoduje s otázkou č.1. Dílčí výzkumná otázka č.2 se shoduje s otázkou č. 4,5. Dílčí výzkumná otázka č.3 se shoduje s otázkou č.6. Dílčí otázka č.4 se neshoduje s žádnou z otázek. Otázka č. 2 byla přizpůsobena dané situaci během rozhovoru.

2) Respondentka č.2.-neznámá žena

Rozhovor s respondentkou č.2. obsahuje celkem 13 otázek. Hlavní výzkumná otázka se shoduje s otázkou č.9. Dílčí výzkumná otázka č.1 se shoduje s otázkou č.1,8. Dílčí otázka č.2 se shoduje

s otázkou č.5. Dílčí otázka č.3 se shoduje s otázkou č. 11. Dílčí otázka č.4 se shoduje s otázkou č. 2,3,4. Otázky č. 6,7,10,12,13 byly přizpůsobeny rozhovoru.

HVO-Jaké důsledky na vás zanechalo domácí násilí? Matka-Otázka č.3, Neznámá žena 9,

- 1) Jaký zážitek Vám utkvěl nejvíce v paměti? – matka- 1, neznámá žena 1, 8
- 2) Jaké možnosti pomoci jste volila? matka- 4 ,5 neznámá žena 5
- 3) Jak se žena vyrovnávala se situací? matka- 6, neznámá žena 11
- 4) Jak děti zvládaly situaci domácího násilí? Neznámá žena 2, 3, 4,

12. Motivováno osobní zkušeností

Tato kapitola je motivována osobním negativním zážitkem dcery, jejíž matka byla fyzicky i psychicky týrána jejím tehdejším přítelem, se kterým žila jako družka ve společné domácnosti. Jedná se o pravdivou, necenzurovanou zkušenost z pohledu dcery. Vše se odehrávalo před patnácti lety, kdy dceři bylo šest let. Dcera byla pouze svědkem, nikdy na ní nebyla žádná forma domácího násilí páchána. Tato osobní zkušenost může být čtenářům užitečná, jelikož se jedná o autentický reálně prožitý příběh. Čtenáři tak mohou proniknout lépe do problematiky domácího násilí skrze jasný příklad problematiky v praxi, a také mohou lépe poukázat na důsledky, které s sebou domácí násilí na ženách přináší.

Matka, dcera i přítel matky žili ve společné domácnosti. Přítel matky byl řidič kamionu a matka byla ženou v domácnosti, protože si to její přítel přál. Muž byl agresivní povahy a neměl lehké dětství. Jeho matka se o něho nikdy nestarala, jeho otec byl alkoholik a také násilnický typ, týral i jeho matku i svého syna. Přítelova Matka jednoho dne utekla a nechala svého syna na pospas otci. Avšak alkohol vše ještě prohloubil.

Dcera navštěvovala první třídu základní školy. Vzpomíná, že se domácí násilí odehrávalo často. Nikdy však nebyla obětí, ale pouze svědkem. Za nejhorší vzpomínku pokládá noc před Štědrým dnem, kdy se matčin přítel v nočních hodinách vrátil podnapilý z baru domů. Dceru vzbudil velký křik matky i jejího přítele. Matka křičela zoufalstvím a strachem o pomoc, kdežto její přítel křičel sprosté nadávky, urážky a výhrůžky po matce. Dcera se velmi bála, chtěla se schovat v pokoji pod peřinou a počkat, než vše přejde, avšak matčin křik dcerku donutil se jít podívat co se děje, ba možná jí i pomoci, pokud to bude v jejích silách. To samozřejmě nebylo možno, ale dcera v tu chvíli cítila velkou potřebu to zkusit. Když přišla mezi obývací pokoj, chodbu a kuchyň byla velmi vyděšená. Přítel s matkou házel „hlava nehlava“ po kuchyni, až narazila zády na elektrický sporák. Dál vzteky rozbíjel talíře a vše, co mu přišlo pod ruku. Ačkoli věděl, že dcera jeho přítelkyně je všeho svědkem, stále nepřestával. Dcerka byla bezradná, křičení, brek, prosení násilníka nepomáhalo. Agresor pokračoval dál bitím matky pěstmi, kopání do jejího těla a hlavy na zemi v obýváku. Přitom jí vyhrožoval smrtí, že ji zakope někde v lese. Byl jako smyslu zbavený. Matka sebrala poslední síly a sesbírala se z podlahy. Muž nemeškal a hodil s ní o litinové topení. Matka se nechtěla vzdát jen tak, snažila se přimět přítele, aby toho nechal, bohužel marně, přítel se rozběhl a matku kopl vší silou botou do obličeje. Matka spadla na zem, byla celá od krve a zůstala ležet v bezvědomí. Dcera k ní okamžitě doběhla a snažila se matku probudit. Přítel matky, který viděl, že žena zůstala bez

sebe, se sebral a sprostě utekl. Sousedí se ho báli, a tak nikdo nezavolal ani policii ani jinou pomoc. Dcera měla obrovský strach, bála se, že se její matka už nikdy neprobudí a že zůstane zcela sama. Avšak na šestiletou holčičku byla statečná a v danou chvíli zachovala v rámci možností klid. Viděla už pár napadení matky, ale nikdy nekončila tak tragicky. Dcerka si pamatuje přesný čas, který ji straší ve snech do dnes. Za deset minut půl druhé ráno a dcerka drhla topení a sporák od krve a čekala, zda se její matka probudí...Byl to pocit obrovské nejistoty...Naštěstí se po pár minutách podařilo dceři matku přivést k sobě. Ačkoli to dcera nechápe, její matka sesbírala poslední síly, sbalila nejnnutnější věci a zavolala známému taxikáři, který je obě odvezl k rodičům matky na vesnici, kde žijí dodnes.

Důsledky, které zůstaly na matce jsou především psychického rázu. Obrovské psychické trauma, strach a nedůvěra k mužskému pohlaví. Také se projevovala posttraumatická stresová porucha. Co se týče důsledků na fyzické úrovni, byla „domlácena“ neskutečným stylem, oděrky, modřiny, podlitiny, monokly, tržné rány, otřes mozku, vytrhané vlasy. Naprosto šílené! Existují fotky, které jsou uloženy hluboko v zásuvce. Matka i dcera na ně nerady vzpomínají a vytažení je ven. Matka si pomohla svépomocí, neměla totiž důvěru v cizí lidi. Pro ženu bylo velmi těžké se s tím vyrovnat sama, ale ještě těžší byla představa se s tím svěřit neznámému člověku. Matka měla funkční rodinné zázemí, které jí se vším pomohlo, dostat se z nejhorsího ven a také se postarat o malou dcerku. Svépomoc má své klady, ale i zápory. Mezi zápory můžeme zařadit závislosti. Žena sice měla funkční rodinné zázemí a pomocnou ruku od přátel, avšak člověk má největší potíže sám se sebou, když začne nade vším přemýšlet a na nejhůř se obviňovat. Matka začala trpět závislostí na alkoholu, která se táhla dalších osm let. Mnohdy měla dcera strach, kdy se to přelomí do fáze, kdy se matka bude muset jít léčit. Několikrát o tom spolu mluvily, avšak matka trvala na tom, že odbornou pomoc nepotřebuje. Naštěstí dospěla do fáze, kdy jí alkohol, a i ona sama sobě pod vlivem alkoholu připadala strašně. Zjistila, že potřebuje změnu a s pomocí dcery a rodiny přestala pít a tím přestala utíkat od problémů k alkoholu. Co se týče ekonomické stránky, byla žena závislá na příteli finančně, avšak si po nějaké době, co se dala do kupy našla práci, která jí také hodně pomohla se ze všeho dostat. Vzít si zpět své hodnoty, sebevědomí a svou hrdost. Žena sama uvádí, že velmi jí byla nápomocná hlavně její dcera, kvůli které se snažila dát co nejvíce a nejdříve do pořádku.

Momentálně matka žije plnohodnotným a celkem šťastným životem, má dobrou práci, spoustu koníčků a přátel. Avšak co se týče mužů, má matka značné problémy v navazování osobních vztahů, jelikož mužům nedůvěřuje a ve skrytu duše se jich často i bojí. Dcera s matkou

jsou si vzájemně oporou a o tom, co se stalo před patnácti lety, mluví otevřeně, když to pokládají za potřebí.

Dcera nebyla sice obětí, pouze svědkem, ale být něčeho takového svědkem zanechá také šrámy na duši. Dcera často trpí pocity méněcennosti a přikládá si za vinu věci, které ani její vinou nemohou být, jelikož si tehdy tu strašnou situaci nedokázala správně vysvětlit, a také trpěla pocitem, že se to možná děje kvůli ní, že neposlouchala, že si neuklidila atd. I když to vše bylo po sléze dceři vyvráceno, bojuje s tím dodnes, ačkoli ve zcela menším měřítku. Dále dcera přirozeně nesnáší násilí a když je něčeho takového svědkem ba i z dále, přepadne ji velký strach a bezmoc, jako tehdy večer. Co se týče mužů, nemá problém s navazováním osobních vztahů, pokud si ověří, že muži může důvěřovat, pokud na ni nezvyšuje hlas či nekřičí. Při takovém jednání přepadne dceru velký strach, má pocit, že je zahrnuta do úzkých a není schopná se bránit. Snaží se všechny tyto důsledky, které na ní týrání matky zanechalo eliminovat, zatím se to daří, má sen, že jednoho dne se zbaví všech strachů úplně.

13. Doplnující kvantitativní šetření

Kvantitativní doplňující šetření jsme vytvořili, jelikož navazuje na již předešlý kvalitativní výzkum, díky kterému se nám podařilo velmi detailně zmapovat veškeré důsledky, které domácí násilí na ženách může zanechat.

Jako nejvhodnější metodu pro tento výzkum jsme zvolili dotazníkové šetření. Použili jsme některá kvalitativní data pro doplňkové kvalitativní šetření. Nepovažovali jsme za důležité, stanovit si specifické hypotézy, a tudíž jsme je nemuseli statisticky ověřovat, analýzu jsme provedli pouze pomocí četnosti a procentuálního vyjádření. Výsledky dotazníků jsme neměli potřebu statisticky dokazovat, jde pouze o doplňkové údaje, které jsme vyjádřili procentuální četností.

13.1 Cíl šetření

Prvotním cílem šetření Bylo potvrzení či vyvrácení našich předem stanovených předpokladů, zjistit a z analyzovat fakta o tom, v jakém věku se nejčastěji ženy, jako cílová skupina, potýkají s domácím násilím čili jakou věkovou skupinu žen tento globální problém populace postihuje v největším měřítku. Dále bylo našim cílem také zjistit, zda jsou ve více než v 50 % přímí svědci domácího násilí dětí, či zda se jedná o menší procento a v jakém věkovém rozmezí se tyto děti nachází a také zda jsou ve více než 50 % týrány přímo děti a v jakém věkovém rozmezí.

13.2 Předpoklady

Místo hypotéz jsme si tedy stanovili předpoklady pro kvantitativní šetření, viz níže:

- 1. Nejvyšší procentuální četnost obětí domácího násilí je ve věku 20-25 let.
- 2. Nejvyšší procentuální četnost obětí domácího násilí je ve věku 25-30 let.
- 3. Nejnižší procentuální četnost obětí domácího násilí je ve věku nad 30 let.
- 4. Děti jsou ve více než 50 % případů svědky domácího násilí
- 5. Děti jsou ve více než 50 % případů svědky domácího násilí, a to ve věku 5-7 let.
- 6. Děti jsou ve více než 50 % oběťmi domácího násilí
- 7. Děti jsou ve více než 50 % případů oběťmi domácího násilí, a to ve věku 7-12 let

13.3 Výběr vzorku

Byla zde použita metoda snowball sample, tedy metoda sněhové koule, kdy se výzkumník spojí s určitým okruhem jedinců, skrze které nadále pronikne k relevantním jedincům. Jedná se vyčerpávající či exhaustivní výběr, protože se získávají data podle všech respondentů (Hendl, 2005). Výběr základního souboru respondentů jsme zajistili s pomocí organizací, které byly již mapovány při tvorbě kvalitativního výzkumu. Vybrali jsme tedy záměrný kvótní výběr základního vzorku. Vytisknuté dotazníky jsme odnesli do příslušných pomáhajících neziskových organizací, které byly později vyplněny sociálními pracovníky a byly nám nápomocny při tomto šetření. Výzkumné šetření probíhalo v Jihomoravském kraji. Dotazník byl určen pouze pro respondenty starší 18 let.

13.4 Etika samostatného šetření

I při kvantitativním výzkumu jsme postupovali dle etického kodexu. Nejprve jsme již zmíněné organizace oslovili v rámci kvalitativního výzkumu, jelikož se nám spolupráce osvědčila, tyto organizace jsme vybrali pro další spolupráci, a to na kvantitativním doplňujícím šetření. Spolupracující organizace nám zprostředkovaly kontakt s dalšími organizacemi, které se podílely na našem šetření. Opět jsme dbali především na anonymitu respondentů. Na závěr jsme poděkovali respondentům za čas, který byl stráven při vyplňování našeho dotazníku.

13.5 Metody sběru dat

V této části výzkumné šetření provedeme kvantitativní metodou, pomocí dotazníkového šetření písemnou formou. Tato metoda je realizována jako hromadné získávání informací a údajů pomocí písemných otázek. Otázky byly tvořeny tak, aby plnily funkci obsahové stručnosti, a především srozumitelnosti pro respondenty. Soukromí při vyplňování dotazníku zde může být klíčové, může tak zvýšit upřímnost odpovědí, nebo mohou být také zodpovězeny důvěrnější dotazy. „Výzkumný problém bude zkoumán neexperimentálně, to znamená, že výzkumník neuplatňuje změnu situace, podmínek nebo zkušenosti jedinců“ (Hendl, 2005, s. 47).

Dotazník jsme vytvořili pomocí formuláře v programu Microsoft Word Office. Po vytvoření jsme rozdali v písemné vytištěné podobě do zmíněných organizací, které se zabývají sociální problematikou. Dotazník byl určen pro sociální pracovníky, kteří se setkali s problematikou domácího násilí.

V úvodu tohoto výzkumného šetření seznámíme respondenty s faktem, že se jedná o dotazované šetření, které je zvoleno písemnou formou a že se také jedná o doplňující sociální kvantitativní průzkum bakalářské práce s názvem „Důsledky domácího násilí na ženách“. Také neopomeneme upozornit, že dotazník je zcela anonymní. Poté se zaměříme na obecné informace o respondentovi, tím je myšleno pohlaví. Ve druhé části již přejdeme k samotným otázkám, které plní funkci hlavního nástroje pro zjištění o potvrzení či popření našich stanovených předpokladů. V rámci šetření jsme stanovily 7 povinných otázek. Tyto otázky byly tvořeny křížkovací metodou, byly spočítány navráceny v plném počtu. Dotazování probíhalo od 15.2. 2021 do 10.3.2021. Vzor dotazníku jsme vložili do příloh, viz. příloha č. 7.

13.6 Analýza dat

Výsledky vzešly z dotazníkového šetření. Nejprve zanalyzujeme závěry o platnosti našich stanovených předpokladů. Výsledky průzkumu následně zaznamenáme procentuálně pomocí prostorového výsečového grafu.

Jelikož se jedná pouze o procentuální vyjádření zjištěných hodnot, nebyla použita žádná specifická výzkumná metoda. Na dotazované šetření nám odpovědělo celkem 100 respondentů v Jihomoravském kraji. Respondenti byli ochotní a obětaví nám vyplnit dotazníkové šetření k reálnému a podloženému dotazníkovému šetření.

- **Předpoklad číslo 1. Nejvyšší procentuální četnost obětí domácího násilí je ve věku 20-25 let**

Zeptali jsme se 100 respondentů na otázku, zdali je nejvyšší procentuální četnost obětí domácího násilí je ve věku 20-25let.

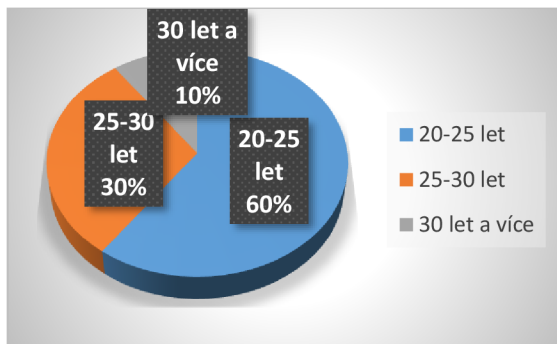
- **Předpoklad číslo 2. Nejvyšší procentuální četnost obětí domácího násilí je ve věku 25-30 let**

Opět jsme se zeptali 100 respondentů na otázku: zdali je nejvyšší procentuální četnost obětí domácího násilí ve věku 25-30 let.

- **Předpoklad číslo 3. Nejnižší procentuální četnost obětí domácího násilí je ve věku nad 30 let**

Tázali jsme se vybraných respondentů na otázku: v jakém věkovém rozmezí jsou ženy nejčteněji oběťmi domácího násilí.

Věkové rozmezí žen, které jsou oběťmi domácího násilí

Graf č. 1

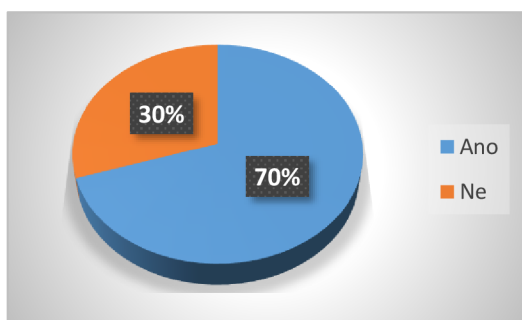
Zdroj: vlastní zdroj

První hodnoty byly uvedeny z kvantitativního šetření. Dotazník jsme odeslali 100 respondentům, kteří se do naší bakalářské práce aktivně zapojili v plném počtu. Co se týče předpokladu číslo 1, bylo potvrzeno v plném rozsahu, že 60 % respondentů uvedlo, že nejčtenější počty domácího násilí u reálných případů, kdy byly ženy oběťmi, bylo ve věku 20-25 let. Jak můžeme shlédnout na grafu, ve 2. předpokladu byla zjištěna procentuální četnost ve věkovém rozmezí u žen 25-30 let a to ve 30 %. Třetí předpoklad se nám opět potvrdil, jelikož jsme předpokládali, že z uvedených věkových hodnot bude hodnota nad 30 let věku v nejnižším možném měřítku, a to byla celkem v 10 %.

- **Předpoklad číslo 4. Děti jsou ve více než 50 % případů svědky domácího**

Ve všech dotaznících jsme se tázali na otázku: zda byly jako přímí svědci domácího násilí přítomny děti.

Děti jako přímý svědci domácího násilí

Graf č. 2.

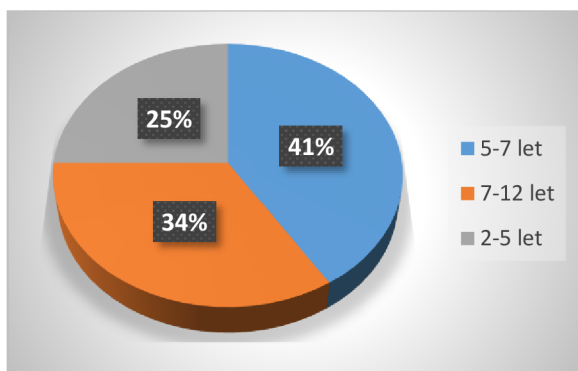
Zdroj: vlastní zdroj

Co se týče předpokladu číslo 3, bylo potvrzeno v plném rozsahu, že 70 % respondentů uvedlo, že nejčastější odpovědi, kdy byly děti přímými svědky domácího násilí.

- **Předpoklad číslo 5. Děti jsou ve více než 50 % obětmi domácího násilí, a to ve věku 7-12 let**

V tomto předpokladu, je pro nás důležitým úkolem zjistit, zda jsou děti v tomto věku opravdu ve více než v 50 % obětmi týrání.

Věkové rozmezí dětí jako svědků domácího násilí

Graf č. 3

Zdroj: vlastní zdroj

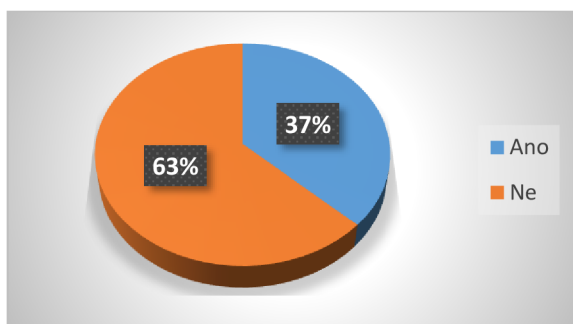
Tento graf se stále vztahuje k předpokladu číslo 5, pouze jsme zjišťovali, v jakém věku nejčastěji dochází k události, že jsou děti přímými svědky domácího násilí. Předpokládali jsme, že se nám potvrdí odpověď, která vyznačuje více než 50 % účasti dětí v rozmezí mezi 5-7 rokem, bohužel se tak nestalo. Dle výsledků nám vyšlo, že v této kategorii se nachází pod 41 %. Co se týče 7-12 let, zjistili jsme, že respondenti uvedli procentuální četnost 34 %. Ve zbylých 25 % se nachází děti ve věku 2-5 let.

- **Předpoklad 6. Děti jsou ve více než 50 % obětmi domácího násilí**

V tomto případě nás zajímalo, zdali se potvrdí či vyvrátí v našem sociálním doplňujícím šetření předpoklad, že jsou děti obětmi ve více než 50 % reálných případů.

Četnost dětí jako obětí domácího násilí

Graf č. 4

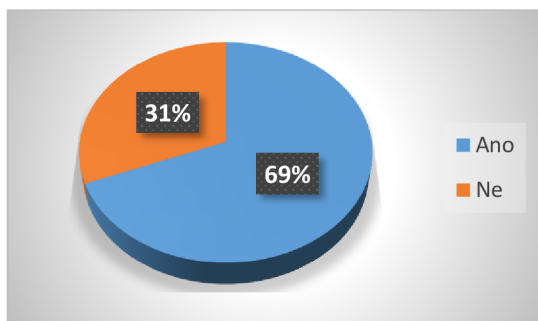
Zdroj: vlastní zdroj

Ve více než 50 % se nám nepotvrdil předpoklad, že děti jsou v takové míře obětmi domácího násilí. Tudíž jsme z dotazování zjistili, že jsou děti obětmi pouze ve 37 % reálných případů.

- **Předpoklad 7. Děti jsou ve více než 50 % případů obětmi domácího násilí, a to ve věku 7-12 let**

V tomto případě nás zajímalo, zdali se potvrdí či vyvrátí v našem sociálním doplňujícím šetření předpoklad, že jsou děti obětmi ve více než 50 % reálných případů, a to ve věku 7-12 let.

V jakém věkovém rozmezí jsou děti v největší míře obětmi domácího násilí

Graf č. 5

Zdroj: vlastní zdroj

Ve více než 50 % se nám potvrdil předpoklad, že děti jsou obětmi domácího násilí, a to ve věku 7-12 let v odpovídající míře. Tudíž jsme z dotazování zjistili, že jsou děti obětmi ve věkovém rozmezí mezi 7-12 lety ve 69 % reálných případů.

14. Závěr praktické části

Hlavním cílem kvalitativního šetření bylo proniknout k důsledkům, které zanechává domácí násilí na ženách. Hlavní i dílčí výzkumné otázky se vztahují ke všem deseti respondentkám. Od deseti respondentek jsme zjistili důležitá fakta o důsledcích, které jsme zanalyzovali pomocí myšlenkové mapy. Tudiž se nám podařilo nalézt odpověď na hlavní výzkumnou otázku, pomocí analýzy myšlenkové mapy. Výsledky z myšlenkové mapy jsme rozepsali v kapitole 11.8 výsledky kvalitativního výzkumu. K výsledkům výzkumu jsme dospěli s pomocí vybraného vzorku deseti respondentek. Objevené důsledky domácího násilí na ženách se tedy dají rozčlenit do čtyř nejzásadnějších oblastí, a to na důsledky na: emoční, fyzické, ekonomické a sociální úrovni. Mezi důsledky na emoční úrovni patří: trauma, Stockholmský syndrom, Posttraumatická stresová porucha, Syndrom týrané ženy, Zvýšená psychická zranitelnost, nízké sebevědomí a sebeúcta, pocity viny a bezmoci, jsou neustále pod tlakem, trpí depresemi, úzkostmi, pocity z vlastní nedostatečnosti, bojí se opustit násilného partnera, obviňují se ze zodpovědnosti za násilí. Vypozorovali jsme také stále se vyskytující strach, panika, hněv, vztek, odcizení a stud atp. viz. 11.8 výsledky kvalitativního výzkumu. Na úrovni fyzické: modřiny, pohmožděniny, podlitiny, naraženiny, tržné rány, popáleny, škrábance, vykopnuté zuby, interní zranění, v nejzávažnějších případech i smrt, zlomeniny atp. viz. 11.8 výsledky kvalitativního výzkumu. Psychosomatické důsledky: poruchy spánku, poruchy příjmu potravy, zvýšená únava, zvracení atp. viz. 11.8 výsledky kvalitativního výzkumu. Důsledky na ekonomické úrovni: žena zcela závislá na partnerovi, zamezení přístupu k financím, zadlužení ženy ze strany muže, možnost ztráty majetku, viz. 11.8 výsledky kvalitativního výzkumu. Pod sociální úroveň spadá: sociální izolace od rodiny, přátel, kolegů, zákaz koníčků, následná samota atp. viz. 11.8 výsledky kvalitativního výzkumu. V oblasti behaviorální, což je oblast vnějšího chování se u žen často objevilo vyhýbavé a netrpělivé chování, podrážděnost až paradoxní chování. V oblasti kognitivní, což je oblast myšlení, se často projevovaly u žen výpadky paměti, poruchy koncentrace až vtíravé myšlenky na sebevraždu. Dílčí otázky souvisejí opět se všemi deseti respondentkami, avšak u dvou respondentek se objevily nejčtenější znaky na základě podobnosti odpovědí, tudíž jsme tyto dva individuální polostrukturované rozhovory zanalyzovaly, a tak se nám je a základě podobných vztahů podařilo srovnat:

- 1) Jaký zážitek Vám utkvěl nejvíce v paměti? – matka, otázka č.1, neznámá žena otázka č. 1, 8
- 2) Jaké možnosti pomoci jste volila? Matka, otázka č. 4 ,5 neznámá žena 5

- 3) Jak se žena vyrovnávala se situací? Matka, otázka č. 6, neznámá žena 11
- 4) Jak děti zvládaly situaci domácího násilí? Neznámá žena otázka č. 2, 3, 4,

Cílem doplňkového kvantitativního šetření bylo zjistit, zda se potvrdí či vyvrátí naše předem stanovené předpoklady. Toto šetření slouží k ucelení informací, které jsme získávali během kvalitativního výzkumu. Je nutné konstatovat, že tyto předpoklady se ze 60 % potvrdily, viz. kapitola 13.6 analýza dat.

Výstupem z této bakalářské práce bylo vytvoření dvou brožurek, které naleznete v příloze č. 3 a 4. V rámci speciálně pedagogických cílů byla vytvořena brožura pro začínající pedagogy, kde mohou nalézt dostatek základních informací a také jak by měl začínající speciální pedagog správně k týrané ženě přistupovat

Závěr

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část byla vypracována na základě odborné literatury, webových stránek, článků z odborných časopisů a také přímo z vlastní osobní zkušenosti a od žen, které se s domácím násilím setkaly. Cílem této práce bylo teoreticky přiblížit a specifikovat důsledky domácího násilí na ženách, vysvětlit základní pojmy, seznámit čtenáře s jasným rozdělením rolí v partnerském násilí a definovat možnosti pomoci týraným ženám. Bylo také velmi podstatné vyličit pojmy a formy domácího násilí, které úzce souvisí s důsledky domácího násilí. Cíle byly během zpracovávání práce naplněny.

Velmi důležitou částí této práce je část praktická. Byla rozdělena do tří částí: kvalitativní výzkum, osobní zkušenost s tématem a doplňující kvantitativní šetření. Empirická část je ve své kompletní podstatě zaměřená na důsledky domácího násilí na ženách, které jsme zkoumali především v rámci kvalitativního výzkumu s deseti respondentkami.

Výstupem z bakalářské práce bylo zjištění, že se nám podařilo odpovědět na hlavní výzkumnou otázku a na čtyři dílčí otázky. Zjistili jsme, jak mohou být zasaženy ženy, které se dostali do nepříznivé životní situace, kdy jsou oběťmi týrání partnera. Také byly vytvořeny dvě brožurky, které mají plnit informační funkci pro začínající speciální pedagogy a pro ženy, které jsou ohroženy situací domácího násilí.

Tato práce byla realizována na základě osobní zkušenosti s domácím násilím, která jen tak z paměti nevyumizí. I přes snahu vytěsnit tento negativní zážitek z dětství, jsou stále situace, kdy člověk není schopen zapomenout. Zasaženým ženám bychom rádi popřáli hodně sil, aby dokázaly s touto situací bojovat, postavit se na vlastní nohy a získat tak zpět svou důstojnost a sebevědomí.

Seznam použité literatury

BAŠTECKÁ, Bohumila a Kolektiv. *Psychosociální krizová spolupráce*. Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4195-6.

BĚLÍK, Václav, Stanislava HOFERKOVÁ, Blahoslav KRAUS a Kolektiv. *Slovník sociální patologie*. Grada, 2017, 120 s. ISBN 978-80-271-0599-1.

BURIÁNEK, Jiří. *Domácí násilí: Násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006, 110 s. ISBN 80-7254-914-6.

BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Přeložil Monika BURGER. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

Co je domácí násilí – Domácí násilí. *Domácí násilí* [online]. Bílý kruh bezpečí, z.s. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/co-je-domaci-nasili/>

CONWAYOVÁ, Hellen L. *Domestic Violence*. Albatros, 2007, 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7. Překlad: Jana Mandelíková.

ČESKÁ ASOCIACE SESTER. *Společně proti násilí*. Praha, 2001

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: Podnázev: Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Vyd.1. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

Definice CAN podle zdravotní komise Rady Evropy z r.1992. *My a děti*. 1993, 23(4), 9.

Děti-svědci násilí | ROSA Centrum. *DOMŮ* | *ROSA Centrum* [online]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/deti-svedci-nasili/>

Děti-svědci násilí | ROSA Centrum. *DOMŮ* | *ROSA Centrum* [online]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/deti-svedci-nasili/>

Dostupné z: <https://www.google.cz/imghp?hl=cs&ogbl>

DUNOVSKÝ, Jiří a Kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Grada, 1995, 245 s. ISBN 80-7169-192-5.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 36 s. ISBN 80-86991-64-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Portál, 2005, 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha: Academia, 2002, 230 s. ISBN 8020009949

HUČÍN, J., Proč mi ubližuješ? *Psychologie dnes* 1/2003, Praha: Portál, s. 11

JANIŠOVÁ, Ivana a Kateřina DUNOVSKÁ. Podceněné aspekty domácího násilí: inspirace pro praxi 3. *Sociální práce*. 2017.

Kdo mi pomůže | Stopnasili. *DOMŮ* | *Stopnasili* [online]. Dostupné z: <https://www.stopnasili.cz/domaci-nasili/kdo-mi-pomuze/>

Legislativa v ČR | ROSA Centrum. *DOMŮ* | *ROSA Centrum* [online]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/legislativa-v-cr/>

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Linde, 2007. ISBN 8086131764.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

Nevládní neziskové organizace musí věnovat pozornost novele občanského zákoníku. Česká republika. Zpravodajství. *Epoch Times-nezávislé celosvětové zpravodajství* [online]. Epoch Times. Dostupné z: <https://www.epochtimes.cz/2014013021871/Nevladni-neziskove-organizace-musi-venovat-pozornost-novele-obcanskeho-zakoniku.html>

Nezisková organizace: k čemu slouží a jak se zakládá | ziba. ziba | *magazín o penězích* [online]. Dostupné z: <https://www.ziba.cz/neziskova-organizace/>

Neziskové organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí-Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana-Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-nasili-neziskove-organizace-poskytujici-pomoc-obetem-domaciho-nasili.aspx>

Neziskové organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí-Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana-Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-nasili-neziskove-organizace-poskytujici-pomoc-obetem-domaciho-nasili.aspx>

[online]. Dostupné z: [http://\(www.epravo.cz, www.nasilivrodině.cz\)](http://(www.epravo.cz, www.nasilivrodině.cz))

[online]. Dostupné z: <http://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/domaci-nasili/zpusoby-chovani.html>

[online]. Dostupné z: (Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>)

[online]. Dostupné z: [dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1)

[online]. Dostupné z: [Dostupné z: https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/legislativa-v-cr/](https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/legislativa-v-cr/)

[online]. Dostupné z: [\[online\]. Dostupné z: Dostupné z: https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/legislativa-v-cr/](https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/legislativa-v-cr/)

[online]. Dostupné z: <http://stopnasili.cz/wp-content/uploads/2016/04/Studie-zdravotni%CC%81ch-dopadu%CC%8A-DN-2016-1VARGOV%C3%81.pdf>

PAPRSTEINOVÁ, Lucie, Jiřina NAVRÁTILOVÁ a Libor BOTEK. *Domáci násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky*. V Praze: Karmelitánské nakladatelství, 2019, 112 s. Orientace (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7566-149-4.

PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Zanedbávání dětí-příčiny, důsledky a možnosti hodnocení*. Grada, 2016, 200 s. ISBN 978-80-247-5695-0.

ROZSYPÁLKOVÁ, Marie, Věra ČECHOVÁ a Alena MELLANOVÁ. *Psychologie a pedagogika 1*. Praha: INFORMATORIUM, 2006, 160 s. ISBN 978-80-7333-014-9.

STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím (Vyhoštění jako ochranný nástroj proti domácímu násilí)*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda ŠPATENKOVÁ a kolektiv. *Portál*, 2011, 192 s. ISBN 9788073676902

Stockholmský syndrom. *Uzdravím.cz | magazín o zdraví a nemoci* [online]. Dostupné z: <https://www.uzdravim.cz/stockholmsky-syndrom.html>

VOLNÁ SEKCE- Informační portál pro orgány sociálně-právní ochrany dětí [online]. Dostupné z: http://www.ospod.cz/e_download.php?file=data/editor/16cs_2.pdf&original=Syndrom_CAN_text.pdf

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domáci násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016*. 3. přepracované vydání. Praha: proFem, 2016. ISBN 978-80-904564-5-7.

VOŇKOVÁ, Jiřina, Markéta HUŇKOVÁ a Iva ČECKÁ-PAVLÍKOVÁ. *Domáci násilí v České republice v roce 2002 z pohledu práva*. Praha: Projekt proFem o.p.s, 2002.

VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Vyd.1. Grada, 2009, 176 s. ISBN 978-80-247-2510-9.

359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. *Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Seznam zkratk a symbolů

např.	na příklad
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
č.	číslo
OSPOD	Sociálně právní ochrana dětí
HVO	Hlavní výzkumná otázka

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Myšlenková mapa

Obrázek č. 2: Podrobné vysvětlení důsledků domácího násilí na ženách

Obrázek č. 3: Podrobné vysvětlení důsledků domácího násilí na ženách

Seznam grafů

Graf č. 1: Věkové rozmezí žen, které jsou oběťmi domácího násilí

Graf č. 2: Děti jako přímí svědci domácího násilí

Graf č. 3: Věkové rozmezí dětí jako přímých svědků domácího násilí

Graf č. 4: Četnost dětí jako obětí domácího násilí

Graf č. 5: V jakém věkovém rozmezí jsou děti v největší míře oběťmi domácího násilí

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Domácí násilí z právního hlediska

Příloha č. 2 - Možnosti pomoci týraným ženám – nestátní neziskové organizace

Příloha č. 3 - Brožurka určená pro ženy jako oběti domácího násilí.

Příloha č. 4 - Brožurka, která by mohla být nápomocná speciálním pedagogům při intervenci s ženami, které si prošly domácím násilím.

Příloha č. 5 - Přepis rozhovoru s matkou, která si prožila domácí násilí na vlastní kůži, před patnácti lety.

Příloha č. 6 - Přepis rozhovoru s další respondentkou, která se zúčastnila kvalitativního výzkumu této bakalářské práce.

Příloha č. 7 - Dotazník, který byl vytvořen jako nástroj pro zjištění dat v rámci doplňujícího kvantitativního šetření.

Příloha č. 1

Domácí násilí z právního hlediska

Tato kapitola se zabývá legislativou spojenou s domácím násilím. Jelikož se jedná o velmi závažné téma, je obzvlášť významné zmínit a také se zorientovat v právních normách České republiky. „Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky a Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky“ (dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>) (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>) chrání oběti proti všem druhům násilí. (Online, RosaCentrum, informace-pro zeny, legislativa v ČR). Dále je také velmi klíčovou právní normou „**Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.**“ V platném znění (dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>) Paragrafy viz. Níže jsou citovány ze zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

„Hlava I. - Trestné činy proti životu a zdraví

§122 Ublížení na zdraví-Část druhá hlava I Trestné činy proti životu a zdraví, díl 1 Trestné činy proti životu

§140 Vražda

§141 Zabití

§146 Ublížení na zdraví

§150 Neposkytnutí pomoci

1. Hlava II. – Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

§170 Zbavení osobní svobody

§171 Omezování osobní svobody

§175 Vydírání

§177 Útisk

§178 Porušování domovní svobody

§179 Porušování svobody sdružování a shromažďování

2. *Hlava III. - Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*

§185 Znásilnění

§186 Sexuální nátlak

§187 Pohlavní zneužití

§ 188 Soulož mezi příbuznými

§ 189 Kuplířství

Hlava IV. - Trestné činy proti rodině a dětem

§195 Opuštění dítěte nebo svěřené osoby

§196 Zanedbávání povinné výživy

§198 Týrání svěřené osoby

§199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

§201 Ohrožování výchovy dítěte

§202 Svádění k pohlavnímu styku

§228 Poškození cizí věci *Hlava X. - Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*

§352 Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci

§357 Nebezpečné vyhrožování

§354 Nebezpečné pronásledování“.

A především také „**Zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí**“ v platném znění. (Online, *Zákony pro lidi*, 1999-359). V souladu s určitými ustanoveními policejního zákona o vyhoštění ze sdílených rezidencí, anebo s předběžnými opatřeními k zákazu vstupu do sdílených rezidencí v souladu s občanským soudním řádem. (Rosa Centrum, informace pro zeny, legislativa v ČR).

Příloha č. 2

Možnosti pomoci týraným ženám – Nevládní neziskové organizace

Nevládní neziskové organizace

„*NNO-nevládní neziskové organizace, jsou nazývány nestátní, někdy také nevládní neziskové organizace. Mají svou vlastní právní subjektivitu, mohou vytvářet zisk, avšak tento nerozdělují mezi subjekty, které založily, jež řídí a kontrolují.*“ (Online, The Epoch Times, 2014).

„*Neziskové organizace v České republice se nejčastěji věnují humanitární pomoci, sportu, kultuře, ochraně životního prostředí a zdravotnictví.*“ (Online, Ziba, 2020) Dle ministerstva vnitra České republiky oběti domácího násilí mohou kontaktovat tyto neziskové organizace:

- **Bílý kruh bezpečí**
- Nepřetržitá telefonní linka, která poskytuje pomoc obětem domácího násilí na číslech: Tel.: **257 317 110** nebo **116 006**.
- www.donalinka.cz
- www.bkb.cz
- www.domacinasili.cz
- Pomoc poskytují odborně způsobilí poradci, především psychologové, právníci a sociální pracovníci. Všichni jsou ve svém oboru uznávanými experty. Svůj volný čas a znalosti věnují obětem trestných činů, svědkům a pozůstalým po obětech.
<https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>
- **Krizové centrum RIAPS**
- Nonstop telefonická Linka důvěry Tel. **222 586 768**
- www.csspraha.cz/krizove-centrum-riaps.html
- Toto centrum je příspěvkovou organizací hlavního města Prahy, které je jeho zřizovatelem.
<https://www.csspraha.cz/o-nas>
- **ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy**
- Tel. 241 432 466
- SOS tel. 602 246 102 (Po-Pá 9-18 h)
- www.rosa-os.cz
- Poskytuje komplexní pomoc ženám, obětem domácího násilí.
<https://www.rosacentrum.cz/#>
- **ProFem, o.p.s.**
- Tel. 224 910 744
- www.profem.cz

- Poskytuje poradenství a další přímou podporu pro osoby ohrožené domácím a sexuálním násilím.
<https://www.profem.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>
- **ACORUS**
- Tel.283 892 772
- www.acorus.cz
- Osobám ohroženým domácím násilím poskytuje komplexní odbornou pomoc, která směřuje k překonání nepříznivé sociální situace a také k začlenění do běžného života bez přítomnosti násilí.
<http://www.acorus.cz/cz/o-nas/poslani.html>
- **Centrum nové naděje**
- Tel. 558 629 223
- www.cnnfm.cz
„Cílovou skupinou jsou všechny osoby, které jsou v nepříznivé sociální situaci jako například: osoby v krizi, rodiny s dětmi, oběti domácího násilí, oběti jiné trestné činnosti, senioři, osoby žijící v soc. vyloučených skupinách, osoby, které vedou rizikový způsob života.“
<https://www.cnnfm.cz/o-centru.php>
- **Diakonie ČCE – středisko v Plzni**
- Tel.377 220 795
- www.diakoniecce.cz
- Práce a poslání vychází z křesťanských hodnot, pomáhá všem a bez rozdílu.
<https://www.diakonie.cz/o-diakonii/>
- **Persefona o.s.**
- tel.: 545 245 996, mobil: 737 834 345
- www.persefona.cz
- „Hlavní pilíř činnosti organizace tvoří dlouhodobá komplexní pomoc obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění starším 18 let z Jihomoravského kraje. Podpora dále směřuje k těm, kteří se obětem uvedeného příkoří snaží pomoci.“
<https://www.persefona.cz/o-nas>
- **Česká katolická charita – projekt Magdala**
- Tel. 224 426 519
- www.charita.cz
- Poradna Magdala pracuje s násilím. Oblasti, na které se soustředí, jsou násilí v blízkých vztazích a obchod s lidmi. Snaží se pracovat s celou rodinou, pokud je to možné a pomoci uživatelům vystoupit z kruhu násilí.
<https://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>

- **Diakonie ČCE – Středisko křesťanské pomoci v Praze**
- Tel. 222 520 589
- www.skp.diakoniecce.cz
- „Poskytujeme pomoc lidem, kteří se ocitají v krizových životních situacích, sociálně oslabené části populace, ohroženým rodinám, lidem s duševním onemocněním, seniorům a lidem se zdravotním postižením, kteří potřebují podporu nebo péči, bez ohledu na světový názor či náboženské přesvědčení.“
- <https://skp.diakonie.cz/o-nas/>
- **Slezská diakonie**
- Tel. 558 764 333
- www.slezskadiakonie.cz
- Více než 70 středisek v provozu
- **ADRA**
- Tel. 257 090 640
- www.adra.cz
- Poradna pro oběti domácího násilí a trestné činnosti (Online, MVČR, neziskové-organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí).

Příloha č. 3

Přílohou č. 3 je brožurka určená pro ženy jako oběti domácího násilí.

Příloha č. 4

Přílohou č. 4 je brožurka, která by mohla být nápomocná speciálním pedagogům při intervenci s ženami, které si prošly domácím násilím.

Příloha č. 5

Přepis rozhovoru s matkou (respondentka č. 1)

Žena 48 let, matka, vzpomíná na svůj příběh, který se udál před 15 lety. V té době bylo dceři 6 let a navštěvovala první třídu základní školy. Hlavním problémem byl přítel matky, který byl už sám o sobě agresivní povahy, avšak vše se ještě zhoršilo, když začal muž pít. Byl to řidič kamionu, tudíž býval často pryč a mamka v té době nemusela pracovat, jelikož její přítel zvládal finančně zaopatřit celou rodinu z jeho platu. Muž především nechtěl, aby matka pracovala, ale aby se naplno věnovala mně a domácnosti. Časem to přešlo do fáze, kdy muž přijel, často odcházel do hospody za kamarády a domů se vracel ve strašném stavu. Pokaždé matce vyhrožoval, psychicky ji týral a několikrát ji zmlátil. Vše postupně dospělo do bodu, kdy jednoho dne přesáhl všechny meze a mamka se rozhodla od muže utéct. Právě tímto spouštěčem byla poslední velmi vyostřená hádka, kterou nám matka popíše níže.

Otázka č. 1: „Popiš mi prosím, co se ten den událo?“

Matka: „Byly to Vánoce, den před štědrým dnem, byla jsem nakupovat a potkala opilého přítele s kamarádem. Pak jsem se vrátila, on s sebou přitáhl kamaráda, najedli se a šli do hospody. Byla jsem našťvaná, protože nám nešla televize a chtěla jsem, aby sehnal opraváře. Později mi volal, ať za nimi přijdu, že tam mají rozlučku a že je tam nějaký pán, který by nám mohl televizi opravit. Tak jsem se rozhodla, že se za nimi půjdu podívat, kvůli té rozbité televizi. Přišla matka přítele, aby malou pohlídala. Přišla jsem do hospody, samozřejmě přítel a všichni kolem něj byli opilí i pán, který nám měl tu televizi. Tím pádem jsem byla našťvaná ještě víc, proč mě v tomto případě vůbec volá, abych za nimi přišla, když to bylo úplně zbytečné. Půl hodinky jsem poseděla, přemlouvala jsem ho, aby šel se mnou domů, ale moc nechtěl, nakonec jsem se zvedla a odešla, ale on přišel za chvíli za mnou domů...“

Matka si povzdechla a pokračovala dál: „Nachystala jsem mu jídlo na stůl a on pořád chtěl něco řešit a já toho měla dost, neměla jsem náladu ani zájem cokoli řešit dál v jeho stavu, nesouhlasila jsem, a to byl problém...“

Matka se na chvíli odmlčela

Otázka č. 2: „Chápu, že je to pro tebe těžké i po tolika letech, opravdu chceš pokračovat?“

Matka: „Je to nepříjemná vzpomínka, ale budu dál pokračovat.“

Matka s velmi nervózním tónem pokračovala dále: „Přítel vzal talíř a rozbil o zeď, potom následovalo další a další rozbíjení věcí. Protože jsem se mu snažila zabránit, aby to nedělal, popadl mě a hodil na sporák, já se bránila, takže si tam se mnou po bytě pohazoval jako

s nějakou hračkou, já jsem měla strach a ječela jsem. Mezitím přiběhla jeho matka a snažila se ho zastavit, Nešlo to, zbil mě tak strašně, že jsem skončila v bezvědomí, ze kterého jsi mě probudila až ty.

Pak jsem se rozhodla, že tohle byla poslední kapka, hlavně skrz to, že jsi byla svědkem, nechtěla jsem, aby se to opakovalo. Zavolala jsem známého taxikáře, který nás odvezl i s nejnnutnějšími věcmi k mým rodičům domů.“

Otázka č. 3: „Měla jsi nějaká poranění?“

Matka: „Ano, když jsem se podívala do zrcadla, můj obličej a celé tělo vypadalo jako by ho přejel buldozer. Měla jsem pohmožděniny, podlitiny a modřiny po celém mém těle a jediný zázrak byl, že mi jinak, vůbec nic nebylo, žádné vnitřní poranění, což si do dneška nedokážu vysvětlit, při prožití takové hrůzy.

Zůstaly jsme na Vánoce u mých rodičů a tím pádem jsme tam zůstaly také bydlet. Přítel stále jak po telefonu, tak i osobně vyhrožoval, já jsem to ignorovala, viděl, že mám v našich zázemí a oporu, že daleko nedojde, tak toho nakonec po delším čase nechal.“

Otázka č. 4: „Jak sis sama dokázala pomoci, bez jakékoliv odborné pomoci?“

Matka: „Nejvíce mi pomohlo to, že jsem se přihlásila na masérský kurz, začala se zajímat o bylinky a jiné koníčky, čímž jsem se vlastně zabavila a neměla tolik času na přemýšlení, hlavně jsem měla kolem sebe spoustu lidí a nebyla jsem sama. Nejvíce mě podrželi kamarádi a rodina. Tím, že jsem začala pomalu a jistě překopávat celý svůj život, tak jsem se vlastně dostávala postupně z toho víc a víc, akorát občas když se nakupí stres jsem šáhla po sklence alkoholu, někdy to přerostlo i více. Je to stále velmi nepříjemná vzpomínka, avšak už ne tolik, jako byla dříve.“

Otázka č. 5: „Jaký byl důvod, že ses přeci jen neobrátila na odborníky pro pomoc?“

Matka: „Nechtěla jsem rozvádět osobní problémy s někým jiným, chtěla jsem zapomenout a nepítvat se v tom dál. Kdyby mi nedal pokoj a pokračoval by, tak bych se asi na někoho obrátila, ale nebylo to nutné. Ale na druhou stranu, kdybych neměla takovou oporu v rodině a v přátelích, určitě bych se buď obrátila na odbornou pomoc, anebo by to nedopadlo tak dobře, jak to dopadlo.“

Otázka č. 6: „Jak ses tím zvládla vyrovnat během těch patnácti let?“

Matka: „Už tehdy, pár týdnů po tom incidentu, mě expřítel přestal zajímat a to úplně. Pochopila jsem, že mám mnohem na víc a že takové zacházení jsem si nikdy nezasloužila, hlavně mám tebe, jsi pro mě nejdůležitější, vždycky jsi mě držela nad vodou a stále držíš. „

Vlastní komentář:

Matka nyní žije šťastným a plnohodnotným životem. Má dobrou práci a spoustu koníčků. Dá se říct, že je opravdu šťastná, až na osobní život. Špatná zkušenost s bývalým partnerem jí dost ovlivnila život. Nedůvěřuje mužům a často si je nepřipouští k tělu. Jako největší následek domácího násilí byla závislost na alkoholu, která nebyla sice v takové míře, aby byl nutný detox a ústavní léčba, avšak v náročných zátěžových situacích hledala útěchu a řešení v nadměrném užívání alkoholu. Posledních 7 let žena, moje matka, nepije, domníváme se, že dceřiny reakce na její tehdejší pití, znovu a znovu jí otevřely oči. Dcera několikrát vzala plnou láhev alkoholu a před ní ji rozbila o zem a takhle to opakovala, dokud jsem stále nalézala alkohol v různých „schovkách“. Dcera je nesmírně ráda, že všechno dobře dopadlo a že se časem vzájemně pochopily a jejich vztah je momentálně úplně o něčem jiném, zcela zdravý vztah dcery s matkou. Matce jsme poděkovali, že byla, i po tak dlouhé době, ochotná se rozvzpomínat a povyprávěla nám svůj příběh.

Příloha č. 6

Přepis rozhovoru respondentka č. 2

Žena má 27 let, je vdaná za vlivného manžela, mají spolu 2 děti. Manžel trpí násilnickými sklony a využívá toho, že je na něm jeho žena zcela závislá. Manžel měl na ženu neuvěřitelné nároky, především, co se týče vzhledu. Zcela ženě zničil sebevědomí a sebe hodnoty. Žena níže popisuje svůj poslední zážitek v domácnosti s manželem. Žena měla velké štěstí, že jí pomohla kamarádka, která zavolala Policii a záchranou službu.

Otázka č. 1: Popište mi prosím, co se v ten den událo, pamatujete si to?

Žena: „Pamatuji si, že jsem přišla jsem přišla s dětmi domů, manžela jsem načapala se dvěma prostitutkami v sexuálním harašení. Začal po mě vřískat, co dělám doma tak brzo? Viděla jsem, jak na jednu prostitutku hodil flašku a skleničku hodil po mně. Zahnala jsem děti do pokojů, aby si z toho odnesly co nejméně. Ženy si sebraly své věci a utekly. Začalo peklo, druhou sklenku rozbil přede mne o zem, rozřízla jsem si o ni nohu a rozbitou částí lahve mě pořezal na těle.“

Otázka č. 2: „Chápu tedy dobře, že byly děti přímými svědky domácího násilí?“

Žena: „Ano, bohužel byly.“

Otázka č.3: „A stalo se někdy, že by Váš muž fyzicky napadl i děti?“

Žena: „Bohužel i děti byly terčem útoků manžela.“

Otázka č.4l: „Mají děti následky z těchto hrůzných zážitků?“

Žena: „Ano, byli jsme několikrát u psycholožky.“

Otázka č. 5: „Z jakého důvodu jste navštívili psycholožku?“

Žena: „Protože přestali mluvit.“

Žena začala plakat a odmlčela se.

Otázka č. 6: „Jestli nechcete dále mluvit, nemusíme pokračovat, přišla bych jindy“

Žena: „Jsem ráda, že jste se mnou.“

Otázka č. 7: „Můžeme dále pokračovat ve Vašem příběhu prosím?“

Žena navázala sama: „Potom mě pevně chytil za vlasy a začal mi mlátit hlavou o zeď, která byla z kamenného obložení. Silně jsem brečela a prosila, ať mě nechá. To už jsem slyšela, že to zaslechla kamarádka odvedle, která o mé situaci tušila. Prý zavolala policii a záchranku. Dál jsem cítila kopání do mého těla, hlavně v oblasti břicha a pánve. Uslyšela jsem zvonek, nic víc si nepamatuji, až probuzení v nemocnici., kdy mě navštívila ta kamarádka odvedle a řekla, že to, co slyšela, nemohla jen tak nechat.“

Otázka č. 8: “ A co se dělo dál? “

Žena: „S kamarádkou přišel její bratr, který mi pověděl o možnosti, aby mě ukryli před mým manželem u jedné nejmenované neziskové organizace v azylovém domě. A nyní jsem zde.“

Otázka č. 9: „Čeho se bojíte teď? “

Žena: „Podívat se do zrcadla“

Zjistili jsme, že žena má za sebou spoustu plastických operací, protože to tak chtěl její manžel a pořád ji ujišťoval, že je ošklivá a nemožná a že se sebou musí něco udělat. Dokonce ji přinutil nechat si odoperovat poslední pár žeber, aby působila ještě více štíhlá, avšak ani to nepomohlo.

Otázka č. 10: “ Soucítím s vámi. Mrzí mě, že jste něco takového musela celou tu dobu snášet, přitom jste tak krásná žena. “

Žena zásadně nesouhlasí, stále naznačuje, že si nevěří a dodává, že neví, jak se vůbec postaví na vlastní nohy, protože ji s dětmi vždy živil manžel.

Otázka č. 11: “ Jestli tomu rozumím dobře, bylo by Vaším snem se od manžela odpoutat a začít nový život? “

Žena: „Ano, ale bojím se, že to nezvládnou.“

Otázka č. 12: “ Nebojte se, jsou zde vzdělání lidé, kteří Vám rádi s tímto problémem pomohou a nebudete tak na vše opět sama “.

Žena: „Budu ráda za každou pomoc, ale nevím, kde můžu pracovat, protože nemám úplné vzdělání a taky jsem neměla nikdy tolik peněz, abych se užívala sama na škole, protože nemám žádnou rodinu.“

Otázka č.13: “A to vlastně manželovi vyhovovalo, že? “

Žena si povzdechne a odvěti: „Přesně tak.“

Intervent: „Společně to zvládneme, jak po stránce duševní, tak i po stránce ekonomické. Společnými silami Vám pomůžeme nalézt vhodné zaměstnání, abyste uživila sebe i děti.“

Vlastní komentář:

Paní po dobu navštěvoval ji zmíněný krizový intervent, který ji „učil se mít znovu ráda,“ podívat se opět do zrcadla, a především znovu nalézt ztracené sebevědomí, hodnoty a následně i zaměstnání. U tohoto případu se za nejhorší důsledky domácího násilí považuje psychická újma ženy, která trpí posttraumatickou poruchou. Fyzické následky našťestí nezůstaly trvalými, pokud nepočítáme odoperování posledního páru žeber ženy. Paní jsme poděkovali za velmi emotivní rozhovor. Popřáli jsme jí hodně štěstí v novém životě, aby si splnila svůj sen a také našla svůj smysl života. Děti trpí syndromem Can, který je více popsán viz. teoretická částí bakalářské práce, kapitola č. 7.

Příloha č. 7

Dotazník pro zmapování domácího násilí

Dobrý den Vážení sociální pracovníci,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce s názvem-
Důsledky domácího násilí na ženách.

Vyplnění tohoto dotazníku bude velkým přínosem, co se týká Vašich osobních zkušeností, pro zmapování a přehled výskytu domácího násilí. Přibližná délka vyplňování je 5 minut. Vše je zcela anonymní. Závěrem bych Vám ráda poděkovala za čas, který jste strávili při vyplňování tohoto dotazníku. Studentka Hana Caletková, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Vaše pohlaví:

Žena

Muž

Pracujete se ženami, které jsou obětí domácího násilí?

Ano

Ne

Pokud ano, v jakém věkovém rozmezí jsou?

20-25 let

25-30 let

30 let a více

Byly jako svědci domácího násilí přítomny děti?

Ano

Ne

V jakém věkovém rozmezí byly děti svědky domácího násilí nejčastěji?

- 2-5 let
- 5-7 let
- 7-12 let
- 12 let a více

Popřípadě, zda bylo domácí násilí pácháno i na dětech?

- Ano
- Ne

Pokud ano, v jakém věkovém rozmezí byly děti obětmi?

- 2-5 let
- 5-7 let
- 7-12 let
- 12 let a více

Anotace

Jméno a příjmení:	Hana Caletková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Dominik Polínek Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Důsledky domácího násilí na ženách
Název v angličtině:	Consequences of domestic violence against women
Anotace práce:	<p>Tématem bakalářské práce jsou důsledky domácího násilí na ženách. Tato práce se skládá se ze dvou částí, a to z teoretické části a praktické části. Důsledky domácího násilí jsou hlavní problematikou tohoto tématu. Zaměřujeme se tedy na důsledky jak v teoretické části tak i v praktické části ve kvalitativním výzkumu. V teoretické části jsou popsány a definovány základní pojmy spojené s domácím násilím. Dále formy domácího násilí. Všechna zmíněná témata předchází a velmi úzce souvisí s důsledky domácího násilí na ženách. Proto procházíme jednotlivými kapitolami a seznamujeme se s informacemi o domácím násilí, které jsou prioritní pro uchopení celistvého tématu „Důsledky domácího násilí na ženách“.</p> <p>Hlavním cílem práce je proniknutí k reálným případům týraných žen a zároveň se seznámit s jejich osobními zkušenostmi a také umět pojmenovat a vylíčit důsledky, které domácí násilí na ženách zanechalo.</p>
Klíčová slova:	Násilí, agrese, agresor, pachatel, ohrožená osoba, násilná osoba, oběť, formy domácího násilí, syndrom CAN, legislativa, důsledky domácího násilí

<p>Anotace v angličtině:</p>	<p>The topic of the bachelor's thesis is the consequences of domestic violence against women. This thesis consists of two parts, the theoretical part and the practical part. The consequences of domestic violence are the main issue on this subject. We therefore focus on the consequences both in the theoretical part and in the practical part in qualitative research. The theoretical part describes and defines the basic concepts associated with domestic violence. Furthermore, forms of domestic violence. All these topics precede and are very closely related to the consequences of domestic violence against women. That is why we go through the various chapters and get to know the information on domestic violence that is a priority for grasping the whole topic Consequences of domestic violence against women. Last but not least, this work also describes domestic violence from a legal point of view – legislation as well as opportunities to help abused women.</p> <p>The main goal of the thesis is to penetrate the real cases of abused women, while at the same time getting acquainted with their personal experiences, as well as to be able to name and tell the consequences of domestic violence against women.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>Violence, aggression, aggressor, perpetrator, person at risk, violent person, victim, forms of domestic violence, CAN syndrome, legislation, consequences of domestic violence</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>Příloha č.1- Domácí násilí z právního hlediska</p> <p>Příloha č. 2 – Možnosti pomoci týraným ženám – Nestátní neziskové organizace</p> <p>Příloha č. 3 – Brožurka určená pro ženy jako oběti domácího násilí</p> <p>Příloha č. 4 – Brožurka, která by mohla být nápomocná speciálním pedagogům při intervenci se ženami, které si prošly domácím násilím.</p>

	<p>Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s matkou, která prožila domácí násilí na vlastní kůži před patnácti lety.</p> <p>Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru s další respondentkou, která se zúčastnila kvalitativního výzkumu této bakalářské práce.</p> <p>Příloha č. 7 – dotazník, který byl vytvořen jako nástroj pro zjištění dat v rámci doplňujícího kvantitativního šetření.</p>
Rozsah práce:	57 stran + 7 stran příloh
Jazyk práce:	Český jazyk